

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Musiksamling i förskolan – en metod för språkutveckling

En observationsstudie av musikens betydelse för barns språkutveckling i en mångkulturell förskola

Namn: Hamdiya Kadir & Yilaini Pettersson
Program: Förskolläraprogrammet

Uppsats/Examensarbete: 15hp

Kurs: LÖXA1G

Nivå: Grundnivå

Termin/år: VT/2015

Handledare: Robert Sjöberg

Examinator: Ingrid Pramling Samuelsson

Kod: VT15-2920-041 Löxa1G

Nyckelord: Musik, Språkutveckling, Flerspråkighet, Sociokulturellt perspektiv, Sångsamling, Observation, Förskola

Abstract

Syfte

Detta arbete syftar till att undersöka musikens roll i barns språkutveckling i en samling på en mångkulturell förskola utifrån ett sociokulturellt perspektiv. Fokus ligger på att undersöka huruvida musik gynnar eller missgynnar barnens språkutveckling. Det generella syftet med studien är att utforska vilken inflytande musiken har i förskolans värld av språkutveckling i observationerna där det även ingår hur material och miljö främjar eller hindrar språket. Detta görs genom att observera barngruppen, utöver musiksamlingen, 20 minuter före och 20 minuter efter själva samlingen.

Forskningsfråga:

1. Hur utmanas flerspråkiga barns språkutveckling i en musiksamling av pedagogerna?
2. Vad ger miljön och material för möjligheter samt hinder för barns språkutveckling vid en samling?
3. På vilket sätt ger pedagogen stöttningar till barngruppen där alla blir delaktiga i samlingen?

Metod

Undersökningen är en observationsstudie av både pedagogerna och barngrupperna i en styrd aktivitet. Aktiviteten som observerades var samlingen på två avdelningar vid en förskola i Göteborgsområdet. Observationstillfällena ägde rum under fem dagar. Sammanlagt gjordes 15 kortare observationer i barngruppen, barn och pedagoger observerades i tre omgångar, före, under och efter sångsamlingen.

Resultat

Resultatet visar att pedagogerna arbetar medvetet med att utveckla flerspråkiga barns språkutveckling via sångsamlingar. Genomgående i alla sångsamlingarna uppmärksammar vi att musiken har en stor betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling. Exempelvis utvecklade barnen olika begrepp inom det verbala språket, ordförråd från sångerna och rytmik från klappning samt språkmelodi. En av slutsatserna är att musiken har god potential att stimulera och utmana barnens språkutveckling då de rör sig i en nära språklig utvecklingszon. Inom det sociala samspelet skapas det gemenskap, då musiken fungerar som ett redskap vilket gör alla delaktiga oavsett de individuella språkliga förutsättningarna och utmaningarna.

Relevans för läraryrket

I början av studien hade vi en hypotes om att musik kunde anses vara ett bra redskap att musiken kunde bidra till barnens språkutveckling; barnens fantasi och kreativitet skulle främjas samt skapa ett lärande hos och bland flerspråkliga barn då de möts i musik och gemensamt språk. Tanken har hittat stöd i resultaten av vår undersökning. Musik skapar stora möjligheter för barnen att utveckla sitt ordförråd vid olika situationer i förskolan. Barnen sjunger och övar sitt uttal av orden samt sången hjälper barnen att på ett roligare sätt bygga upp meningar. De kan i musiken använda både sin hörsel och sitt uttal av olika ord för att använda rytm och språkmelodi i sin språkutveckling. I musiken kan det verbala språket användas men också de barn som inte har utvecklat sitt verbala språk ännu kan med det icke-verbala språket (teckenspråk) vara delaktiga i sångerna och utmanas. Denna undersökning redovisar hur aktiviteter som innehåller musik kan användas i förskolans samlingar, för att flerspråkliga barn ska utvecklas språkligt. Studien ger inspiration och förslag på hur miljön och artefakterna kan inkluderas i denna musikaliska process där varje del bidrar och går hand i hand med barnens inläring av språket.

Förord

Vi är två studenter på förskollärareprogrammet vid Göteborg universitet som tillsammans har skrivit denna uppsats. Intresset för området språkutveckling genom musik har vi länge haft och därför var valet inte svårt göra. Under vår utbildning har många möjligheter getts att läsa estetisk läroprocess i förskolan. En kurs behandlade barns lärande i relation till konsterna bild, dans, drama och musik. Under kursens gång började vi diskutera och reflektera kring musikens betydelse idag i förskolorna och då speciellt i mångkulturella förskolor. Vi ansåg att musiken i dagens förskolor endast används som underhållning, dvs. att pedagogerna inte avser att använda denna estetiska läroprocess som ett verktyg för att utveckla språket. Under vår utbildning har vi även fått ta del av ett antal kurser som behandlar hur barnen utvecklar sitt språk samt hur viktig vår roll som professionella förskollärare är när det gäller att stödja barnens utveckling och för att de ska lära sig språket både muntligt och skriftligt (Skolverket, 2010).

Uppslag till ämne fick vi också när vi under utbildningen besökte en förskola som hade en musikprofil i sitt arbetssätt med språkutvecklingen hos flerspråkiga barn i en mångkulturell förskola. Vi spelar inget instrument själva men musik finns i vår vardag, då vi lyssnar mycket på musik. Musiken finns således med oss alltid oavsett språket och olika kulturer.

Genom examensarbete har vi valt att arbeta båda på egen hand och tillsammans för att bearbeta materialet och skrivandet av uppsatsen. Det har varit en lärorik och givande uppgift. Därför vill rikta ett varmt tack till vår handledare Robert Sjöberg som har varit ett stort stöd och som har väglett oss under hela den här spännande forskningsprocessen. Vi vill även tacka förskolan som har hjälpt oss att genomföra observationerna och gjort det möjligt för oss att skriva den här uppsatsen. Utan pedagogerna, barnen och föräldrarna hade vi inte kommit fram till något resultat, tusen tack!

Slutligen...

Jag vill tacka mina tre döttrar och min make som har haft tålamodet med den långa studieresan. Jag har ofta varit stressad och utan deras stöd hade jag inte klarat det. Jag vill även nämna lärarna och tacka dem som har stöttat mig oerhört under utbildningen.

Hamdiya Kadir

Ett stort tack till min familj som har under denna skriv tid gett mig inspiration och stöttning.
Tack till min underbara sambo som har varit tålmodig och alltid stått vid min sida.
Tusen tack!

Yilaini Pettersson

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	3
1.2 AVGRÄNSNINGAR.....	3
2 TIDIGARE FORSKNING	4
2.1 FLERSPRÅKIGA BARNES SPRÅKUTVECKLING.....	4
2.2 PEDAGOGERNAS BETYDELSE FÖR BARNENS SPRÅKUTVECKLING.....	5
2.3 MÖJLIGHETER OCH HINDER I EN KONTEXT DÄR MUSIK ANVÄNDS FÖR SPRÅKUTVECKLING	6
2.4 STYRDOKUMENT OCH SKOLINSPEKTION OM FLERSPRÅKIGA BARN I FÖRSKOLAN.....	8
3 TEORETISK ANKNYTNING OCH CENTRALA BEGREPP	10
3.1 SOCIOKULTURELLA PERSPEKTIVET	10
3.2 BARNES PROXIMALA UTVECKLINGSZON	10
3.3 BEGREPPSDEFINITIONER	11
3.4.1 <i>Situerat lärande</i>	11
3.4.2 <i>Socialt lärande</i>	12
3.4.3 <i>Distribuerat lärande</i>	12
3.4.4 <i>Mediering</i>	12
3.4.5 <i>Språket som grundläggande i lärprocesserna</i>	12
3.4.6 FLERSPRÅKIGA BARN I FÖRSKOLAN.....	13
3.4.7 <i>Scaffolding</i>	13
3.5 ARTEFAKTER	14
4 METOD OCH MATERIAL	15
4.1 METODVAL.....	15
4.2 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	15
4.2.1 <i>Pilotundersökning</i>	15
4.2.2 <i>Arbetsprocess</i>	16
4.2.3 <i>Urval av förskola</i>	16
4.2.4 <i>Observation</i>	17
4.3 AVGRÄNSNINGAR.....	18
4.4 STUDIENS TROVÄRDIGHET	19
4.4.1 <i>Reliabilitet</i>	19
4.4.2 <i>Validitet</i>	20
4.5 ETISKA ASPEKTER.....	20
5 RESULTAT	22
5.1 MUSIK OCH SPRÅKUTVECKLING FÖRE OCH EFTER SAMLINGEN.....	22
5.2 ARTEFAKTER OCH MILJÖN PÅ BÅDE AVDELNINGAR	23
<i>Roten</i>	23
<i>Blomman</i>	23
5.3 STÄDDAG	23
5.4 SÅNGSAMLING	24
5.5 REFLEKTIONSDAG.....	24
5.6 GYMNASTIKDAG	25
5.7 SÅNGSTUND 1.....	25
5.8 SÅNGSTUND 2.....	25
6.1 MUSIKEN SKAPAR MÖJLIGHETER TILL SAMARBETE INOM SPRÅKUTVECKLINGEN	26
6.2 MÖJLIGHETER SOM GES FLERSPRÅKIGA BARN I SPRÅKUTVECKLING.....	28
6.3 LEK, MUSIK, ETT SAMPEL	29
7 SLUTDISKUSSION	31
FORTSATT FORSKNING.....	35
RELEVANS FÖR LÄRARYRKET.....	35
SLUTORD.....	36

8 REFERENSLISTA	37
ELEKTRONISK KÄLLA	37
MUNTIG KÄLLA.....	38
9 BILAGOR.....	39
BILAGA 1 OBSERVATIONSSCHEMA	39
BILAGA 2	40

1 Inledning

Såväl förskola som omgivningen runt om oss präglas av ett mångkulturellt samhälle. I förskolan kan det förekomma att barn och personal har ett annat modersmål än svenska, därför är det viktigt att förskolan lägger extra fokus på barnens språkutveckling. Musiken har en stor roll i människors liv och används för att flerspråkiga barn ska kunna utveckla svenska språket verbalt på ett roligt och lärorikt sätt.

Om detta kan man bland annat läsa i läroplanen för förskolan. Enligt Skollagen (Skolverket, 2010, s. 7) framgår det att förskolan ska bidra till att barn med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att förbättra både det svenska språket och sitt modersmål. Musik är ett stort område som har existerat i stort sett lika länge som människan själv och vi upplever att musik är en viktig del i människans utveckling. Forskning visar att musik påverkar oss människor redan i fosterstadiet när modern lyssnar på musik (Jederlund, 2011, s.75). Barnet tar till sig toner och rytmer samt olika ljud som kan följa med barnet i livet. Vi upplever att musik kan göra människor glada och ledsna men även musik skapar glädje, dans samt ord och meningar.

När det gäller musik och språkinläring, skriver Mallo Vesterlund (2003, s. 24) att i musikstunder eller musikaktiviteter inte ska glömmas bort i språkinläringen, utan musik och språk ska finnas närvarande i alla situationer kring barnen i förskolans arbetsätt. Språkinläringen är inget som pedagogerna ska planera för vissa stunder utan den ska finnas runtomkring barnen hela tiden. En av förskolans viktigaste roller är att barn tillsammans med andra barn ska få kapacitet och stimulans till att utveckla sitt språk med medvetna pedagoger i de olika aktiviteterna. Vesterlund (2003, s. 8) skriver vidare att musik gestaltar dans, glädje och rörelse Utifrån rörelse, dans och glädje uppstår en samverkan mellan ord och meningar.

Vår studie utgår från det som står i läroplanen för förskolan som menar att arbetslaget ska: ”Ge barn möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer” (Skolverket, 2010, s. 11).

Utifrån läroplanen för förskolan bör musik användas både som en metod för pedagogisk verksamhet och för barns språkutveckling. Skolverket (2010, s. 7) skriver att med hjälp av att skapa kommunikation utifrån olika hjälpmedel såsom sång, rytmik, musik, bild, drama och dans samt rörelse, utvecklas det verbala språket eller skriftspråk. Med användning av dessa estetiska metoder i förskolan strävar verksamheten till att gynna barns lärande och utveckling.

Tidigare forskning om språkutveckling med musik som vi har tagit del av, lägger i huvudsak fokus på tal, skrift och utveckling hos barnet. Det finns emellertid lite forskning om hur barnens språk utvecklas verbalt/talspråket med musik som metod och hur aktiviteterna innan och efter kan bidra och påverka barnens språkutveckling. En som dock skriver om detta är Katharina Dahlbäck (2011, s. 65) och hon menar att förskolan kan kombinera samt använda både språk och musik där barnen får möjligheten att uppleva, förstå, uttrycka och lära sig exempelvis språket. Barnens och pedagogernas musikaliska förmågor ger utrymme till att barnen ständigt utvecklar språket där musiken spelar en stor roll i denna lärandeprocess.

Med utgångspunkt från läroplanen för förskolan betraktar vi lärandet som grundat i såväl samverkan mellan vuxna och barn som i att barn lär av varandra (Skolverket, 2010, s. 7). Detta innebär att vårt arbete utgår från ett sociokulturellt perspektiv på lärande med fokus på

sångsamlingen. Vi anser att sångsamling kan innehålla och skapa en social miljö, som förskolan kan använda för att utveckla den kognitiva och sociala förmågan hos barnen. Exempelvis anser Britta Olofsson (2010, s. 8) att samlingen knyter ihop en grupp och skapar samhörighet ofta i en cirkel där alla ser varandra i sällskap.

Slutligen har vi en förhoppning om att denna uppsats ska bidra till de pågående samtalen om musik och språk som förs inom forskning och bland pedagoger. Vi vill med vår forskning bidra till samt skapa möjligheter för förskollärare som är tveksamma till att använda och kombinera musik med språkutveckling. Förskolläraren ska känna sig säker och vara medveten om vilka möjligheter musiken kan ge för att barnen ska utveckla sitt språk. Vi önskar med denna studie kunna öppna dörren till några musiksamlingar på två avdelningar för att belysa hur musiken används och arbetar tillsammans med språket i barnens utveckling.

1.1 Syfte och frågeställningar

Detta arbete syftar till att undersöka musikens roll i barns språkutveckling i en samling på en mångkulturell förskola utifrån ett sociokulturellt perspektiv. Fokus ligger på att undersöka huruvida musik gynnar eller missgynnar barnens språkutveckling. Det generella syftet med studien är att utforska vilken betydelse musiken har i förskolans värld av språkutveckling. Detta görs i observationer där det även ingår hur material och miljö främjar eller hindrar språket. Detta görs genom att observera barngruppen, utöver musiksamlingen, 20 minuter före och 20 minuter efter själva samlingen.

Forskningsfråga:

1. Hur utmanas flerspråkiga barns språkutveckling i en musiksamling av pedagogerna?
2. Vad ger miljön och material för möjligheter samt hinder för barns språkutveckling vid en samling?
3. På vilket sätt ger pedagogen stöttningar till barngruppen där alla blir delaktiga i samlingen?

1.2 Avgränsningar

I vår studie ta vi upp barnens språk samt den verbala kommunikationen och även musikens betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling. Vi kommer inte att lägga fokus på musikens innehåll eller musikens historia.

I denna studie används begreppet pedagog för alla som arbetar med barnen på förskolan där vi gjorde observationerna och pilotundersökningen. Pedagog för oss innebär förskolläraren, barnskötaren, personal som extrasurs samt vikarierna som ingår i denna uppsats som en målgrupp i den pedagogiska verksamheten.

2 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi att fördjupa oss i vad tidigare forskare har skrivit samt vad som finns skrivet i diverse styrdokument inom områden relevanta för forskningsfrågan. Syftet är språkutveckling och musikens betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Kapitlet består av fyra avsnitt: 1) Flerspråkiga barns språkutvecklings, 2) Pedagogernas roll för barns språkutveckling, 3) Möjligheter och hinder i en kontext där musik används för språkutveckling och slutligen 4) Styrdokument och Skolinspektion om flerspråkiga barn i förskolan.

2.1 Flerspråkiga barns språkutveckling

Barn har redan från födseln en form av kommunikationsförmåga. Denna kommunikation sker genom det icke-verbala språket när barnen använder ansiktsuttryck, ljud och gester för att kommunicera med föräldrar och omgivningen där barnet befinner sig (Eriksen Hagvert, 2004, s. 50). I Anne Kulttis (2012, s. 15) avhandling ”*Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*” står det att läsa om barn med ett annat modersmål än svenska språket i förskolan. Hon tar upp vikten av flerspråkighet i förskolan med hänsyn till att barn idag befinner sig i ett mångkulturellt och globaliserat samhälle. Hon menar att förskolan är en del av samhället där det finns olika etniciteter, nationaliteter och olika språk.

Kultti skriver att alla ska ha rätt till utveckling och lärande samt att alla ska känna sig sedda, vilket även skrivs fram i Lpfö 98/10 där det nämns att förskolan ska erbjuda alla barn rättigheten att utveckla sin kunskap och förskaffa sig erfarenheter (Skolverket, 2010, s. 8). Det står även i läroplanen för förskolan att verksamheten ska använda ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar. Kultti studerar i sin avhandling yngre barns språkutveckling. Hon lyfter att barnens språkutveckling ska grundläggas så tidigt som möjligt. Därför är det av stor vikt att förskolan fokuserar på flerspråkiga barns språkutveckling, detta då de flesta barn i dag ingår i ett samhälle som är mångkulturellt. Kultti (2012) menar att barn lär sig att använda språket och skapa mening i interaktion där språket används tillsammans med andra personer som är deltagande i den lärande miljö som barnen befinner sig i (ibid.:77). Genom samtal med andra runt om barnen skapas en social samt språklig process.

Med hjälp av observationer och intervjuer med pedagoger undersöker Kultti (2012) hur barn med ett annat modersmål än svenska utmanas av förskolans aktiviteter till att utveckla och använda språket. Hon observerade olika aktiviteter som barnen var delaktiga i, till exempel fri lek, samlingar, sagostunder och måltider. I sitt resultat visar hon att alla dessa situationer och aktiviteter kunde bidra till att synliggöra flerspråkiga barns språkutveckling. Kultti upptäckte även i sin forskning att barnen började använda enstaka ord som småningom med hjälp av tal och pedagogens stöttning utvecklades till en hel mening (ibid.:22). Författaren anser att förskolans miljö har stor betydelse för barns språkutveckling. Även Eriksen Hagvet (2004), som är professor och specialiserad på kommunikation och barns språkutveckling, menar att miljön spelar stor roll för språkutveckling.

Miljön och det sociala samspelet i den omgivning som förskolan och pedagogerna erbjuder barnen är utifrån tidigare forskning viktig för barnens möjligheter att använda språket. Dahlbäck (2011, s. 46) menar att barns språkutveckling finns i det yttre språket där omgivningen och barnens interaktion i sociala sammanhang är viktiga faktorer för att språket ska utvecklas (se vidare avsnittet om sociokulturellt perspektiv). För att språkutveckling ska ske måste barnen kunna använda sitt talspråk. Talspråket utvecklas enskilt hos barnet där

omgivningen spelar stort roll. Eriksen Hagtvét (2004, s. 99) betonar detta och skriver att olika tal och språkliga färdigheter är beroende och påverkas av vilken miljö som barnen är delaktiga i. Eftersom barnen befinner sig där talspråket stimuleras omgående blir det lätt för barnen att lära sig talspråket. Pedagogens delaktighet i barnens möte med talspråket är essentiellt för barnens användning av talspråket, något som Kultti lyfter i sin avhandling.

2.2 Pedagogernas betydelse för barnens språkutveckling

Kultti (2012, s. 173) anser att pedagogernas stöttning och artefakterna har stor betydelse för att barnen ska utveckla språket. Om stöttning står det även skrivet i Lpfö 98/10 – att alla barn på förskolan ska få möjligheten till stöttning. Pedagogernas uppdrag är att se till varje enskilt barns behov av utveckling (Skolverket, 2010, s. 11). Eriksen Hagtvét (2004, s. 118) menar också att det finns många situationer där vi kan få barn i samspel med pedagogerna via dialogsamtal eller i sångsamling för att gynna språkutvecklingen. Detta kan även kopplas till Kultti (2012, s. 30) som skriver att pedagogerna ska bidra med stöttning (Scaffolding) och vägleda barnen in i språkutvecklingen där deras kreativitetsförmåga används utan att pedagogen styr detta. Dessa pedagogiska stöttningar minskas gradvis, beroende på och utifrån vilken utvecklingszon varje enskilt barn befinner sig i.

I sin analys lyfter Kultti olika sätt som pedagogerna kan använda för att kommunicera med barnen så som sångsamling, bilder, och fysiska handlingar; här kan även ett annat språk än svenska användas. Barnens modersmål används för att barnen ska förstå och utveckla det svenska språket, genom att pedagogen benämner vad det heter på modersmål och svenska språket. Resultaten visade att flerspråkighet uppstår genom interaktion mellan barnen och miljön, detta betyder att barns inlärning är beroende av hur miljö och artefakter samt stöttningar från pedagogen erbjuder flerspråkiga barn språkutveckling.

Eva Johansson (2003, s. 48) skriver att barn är medmänniskor. Pedagogernas roll är att se varje barn som en enskild person med önsknings, behov, vilja och skilda förmågor där pedagogen i sin roll som professionellt ska förstå varje enskilt barn och ta hänsyn till hans eller hennes behov. Johansson menar att när pedagogen möter barnen utifrån barnens egna villkor ger pedagogen barnen en möjlighet att få en insikt i det barnen upplever, barnens behov och individualitet tas tillvara av pedagogen. Barnens perspektiv ska tas tillvara av pedagogen i exempelvis de aktiviteter som planeras i verksamheten. Vi menar att när pedagogen till exempel genomför sångsamlingen ska det ske utifrån barnens intresse. Detta kopplas även ihop med Johansson där författaren skriver att pedagogernas roll är att kompromissa med barnen i en sångsamling, på detta sätt visar pedagogen en förståelse för barn och därmed kan barns perspektiv synliggöras (ibid.:48). Pedagogens engagemang till att resonera tillsammans med barnen ger möjligheten till att pedagogen lyssnar till dem, samtala och ihop med barnen kompromissa med varandra, alltså görs en överenskommelse med barnen som är relevant för alla.

Även Ingrid Pramling Samuelsson (2006, s. 73) skriver i boken *”Lärande grogrund”* att det i den pedagogiska verksamheten uppstår utvecklande mänskliga möten. För att detta mänskliga utvecklande möte ska äga rum, krävs det att pedagogen har en vilja och medvetenhet samt skicklighet att ta tillvara det pedagogiska perspektivet. Pedagogiska perspektiv innebär att som förskollärare ta hänsyn till och bemöta varje barns förståelse i den omvärld där barnen befinner sig. Pramling Samuelsson menar att pedagogernas roll i barns utveckling är dialogen och interaktionen mellan pedagogerna och barnen, dialogen och interaktionen mellan dem är en essentiell faktor för barnens utveckling och lärande.

2.3 Möjligheter och hinder i en kontext där musik används för språkutveckling

I Dahlbäcks (2011) avhandling ”*Musik och språk i samverkan – En aktionsforskningsstudie i årskurs 1*” beskrivs tidigare forskning om musikens betydelse för språkutvecklingen. Hon genomförde sin studie utifrån metoden aktionsforskning i en skolklass (årskurs 1). Hon hade fokus på språket och musiken som en modell, där hon fokuserade på barnens delaktighet samt språket respektive musikens betydelse i ett kommunikativt samspel där tal, musik, skrift, rörelse och bild interagerar med varandra för att främja språket.

Dahlbäck (2011, s. 65) menar att förskolan kan kombinera samt använda både språk och musik där barnen får möjligheten att uppleva, förstå, uttrycka och lära sig exempelvis språket. Barnens och pedagogernas musikaliska förmågor ger utrymme till att barnen ständigt utvecklar språket, där musiken spelar en stor roll i denna lärandeprocess. Dahlbäck skriver att för att detta ska ske och musiken ska användas som en metod för lärandet krävs det att pedagogerna använder sig av musikaliska material (artefakter). I aktiviteten som utförs av pedagogerna och barnen skapar de ett socialt samspel med varandra där språket används omgående. Detta har även Kultti nämnt i sin avhandling (se ovan). Kultti (2012, s. 40) skriver att förskolan i dagens samhälle har en stor betydelse och att det är barnens första steg in i ett utbildningssystem där det skapas ett livslångt lärande. Larissa K. Scott (2004) skriver att ”According to recent research on the brain and early childhood development, the first four years of life are a period of particularly rapid development of brain structure and function” (s. 20). Barnen befinner sig vid fyra års ålder i en utvecklingszon där barnets hjärna utvecklas fortare, därför spelar förskolans lärande i samverkan med förskolans miljö en viktig roll i barnens ovan nämnda period.

Pia Björkelid som är professor i pedagogik på Stockholms lärarhögskola skriver i sin rapport ”Lärande och fysisk miljö” om hur lärandet i förskolan möjliggörs när det skapas samspel mellan pedagoger och barn. Björkelid (2005, s. 27) menar att lärandet påverkas av alla människor i verksamheten. Författaren beskriver att det måste finnas två delprocesser för att lärandet och delprocesser ska integreras med varandra. Den första kallar författaren det samspelet som uppkommer mellan personerna, alltså pedagog till barn samt barn till barn där det som finns runt om dem spelar stort roll till exempel miljön. Den andra är hur lärandet påverkas av personens inre mentala tillägnelse, därmed skapas en bearbetningsprocessen som ger möjlighet till och leder fram till ett läranderesultat. Processerna är beroende av varandra för att lärandet ska uppkomma i verksamheten.

Forskning visar att arbetet med sång och text i koppling till barnens vardag har god potential. Pedagogen kan också läsa texten i olika takter samt använda rytmik för att aktiviteten ska bli spännande och rolig. Detta är något som Dahlbäcks (2011, s. 65) resonerar om när hon skriver att sångerna innehåller ord samt meningar som barnen och pedagogerna kan samtala om, de kan läsa sångernas text tillsammans och genom sångerna skapa rytm där orden sjungs med melodi där alla samspelar. Ett hinder som däremot kan uppkomma är att pedagogerna inte tar tillvara allas barns intresse i den vuxenstyrda aktiviteten. Barnen kan då tappa intresse och därmed sin koncentrationsförmåga. Olofsson (2010, s. 37) hävdar att barnens reaktion visar att många tappar intresset för aktiviteten som kräver att man kan tyda en text. Det krävs av dem att de ska sitta stilla på sina platser för att delta i en vuxenstyrd aktivitet som möjligen inte känns betydelsefull för alla.

Vår studie tar sin utgångspunkt i Dahlbäck och Kulttis avhandlingar. Detta då vi menar att det är mest relevant för syftet för denna studie. Vi anser att Dahlbäck (2011) och Kultti (2012) inte lägger fokus i sina studier på att analysera samt diskutera hur själva aktiviteten och barnen kan påverkas och hur sångsamlingen kan bidra till språkutveckling om barngruppen

observeras före och efter samlingen, något som är fokus i vår studie. Genom att iakttä barngruppen 20 minuter före sångsamlingens aktivitet och 20 minuter efter avslutad sångsamling avser vi undersöka om sång och musik förekommer i barnens lek kring samlingen och försöker på så sätt få en inblick i hur barngruppen påverkas av musiksamlingen. Detta ger möjligheten till att se om det görs sammankopplingar av barnen till sångerna som har sjungits under samlingen för att utveckla språket genom att barnen använder och gör kopplingar till aktiviteten och tar hjälp av de erfarenheterna för att utveckla språket verbalt.

Med vår undersökning hoppas vi kunna bidra till att skapa en förståelse för hur barnen och pedagogen samtalar under dagen om det som gjordes i sångsamlingen samt återkoppla detta med barnens vardagliga vistelse på förskolan. Vår ståndpunkt är att om pedagogen inte senare använder det som har gjorts i aktiviteten kan detta bli ett hinder för barnens språkutveckling. Camilla Björklund (2008, s. 39) tolkar utifrån Piaget att om barnen ska lära sig något nytt krävs det att barnen kan göra återkoppling till tidigare erfarenheter för att barnen lättare ska känna igen något i den nya situationen utifrån tidigare erfarenhet och göra en sammankoppling för att utöka barnens förståelse och kunskap. Låt oss till exempel säga att det sjungs om en snigel och barnen träffar på en snigel ute på gården, pedagogen kan påminna barnen om visan som de sjöng som handlade om snigeln som var hungrig. Pedagog och barn kan föra en dialog om vad snigeln äter, hur ofta den äter, vilka snigelns egenskaper är och med detta skapa ett socialt samspel där språket och återkoppling till tidigare aktivitet bidrar till en lärandeprocess.

Ett annat hinder som kan förekomma och störa barnens inläring är att pedagogerna avbryter aktiviteten som görs före sångsamlingen och barnen får påbörja en annan aktivitet utan någon information. Barnen blir förvirrade, varje barn är en egen individ och därmed finns det barn som klara av denna avbrytning medan andra är beroende av att pedagogen alltid avbryter först när de är klara aktiviteten och informera barngruppen om vad nästa ska innehålla. Vi menar därför att det är viktigt att barnen får information om det som kommer hända i aktiviteten samt att pedagogerna alltid informerar barnen när sångsamlingen är slut och vad som kommer hända därefter. Detta skapar en möjlighet för barnen att känna sig delaktiga i verksamhetens planering av de vardagliga rutinerna. Allt detta kan vi se och lägga märke till om vi observerar barngruppen de 20 minuterna före och efter sångsamlingen. I en sångsamling befinner barnen sig i en språkarbete utifrån sångerna de sjunger.

Jederlund (2011, s. 155) skriver att när barnen befinner sig i denna process är det viktigt att pedagogen ger barnen tid till att reflektera, uppleva samt känna musiken och att detta kopplas med barnens känslor utifrån deras erfarenheter. Jederlund (2011, s. 13) skriver vidare att musiken främjar och gör att barnen kan uppleva genom att använda hela kroppen och använda alla sina sinnen för att skapa ett socialt lärande.

Musiken kan användas för att motverka barnens talsvårigheter, barnen sjunger och därmed tränar de med hjälp av pedagogen sin språkliga medvetenhet. Pedagogerna ska känna sig säkra i sin roll och därmed inte vara rädda för att använda musiken som ett redskap för att gynna språkutvecklingen. Enligt Vesterlund (2003, s. 18) får man som pedagog uppsöka nya metoder och arbetssätt. Pedagogerna får testa sig fram – allt behöver inte vara färdigt när man börjar. Improvisation handlar om att våga utforska, leta sig fram till nya nyanser och hitta på egna lösningar. Pedagogerna ska därmed vara medvetna om att denna stund ska bli en rolig stund som görs utifrån barnperspektiv där barnen lär sig i samspel. Ett hinder som kan uppstå är att pedagogen känner och använder aktiviteten för att barnen ska prestera för varandra eller

kanske för föräldrar och där barnens presentationer tar över det roliga och det lärorika momentet.

Jederlund (2011, s.126) menar att musiken i förskolan inte ska användas för att barnen ska prestera, musik ger upplevelser och barnens process i inläringen är det som är viktigt. Enligt Scott (2004, s. 24) som refererar till Gordon (1996) ska barnens kreativitet framhävas i till exempel sångsamlingen. Genom att pedagogen låter barnen vara kreativa blir barnen självständiga i sin utveckling och lärandeprocess. Författaren nämner att läraren skall vägleda barnen med hjälp av att visst tålmod beroende av varje barns behov av detta, barnen ska göra sitt eget upptäckande. Miljö, musik och pedagogens entusiasm och engagemang är grundläggande och viktiga faktorer för att barnens språkutveckling ska uppkomma i den pedagogiska verksamheten, något som alla nämnda författare i denna rubrik är överens om.

2.4 Styrdokument och Skolinspektion om flerspråkiga barn i förskolan

I förskolans läroplan skrivs att förskolan vilar på en demokratisk grund och att verksamheten ska präglas av demokratiska former (Skolverket, 2010, s. 4). Utifrån principerna om den demokratiska grunden i förskolan skrivs under rubriken förskolans mål att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande (Skolverket, 2010, s. 12). I relation till musik och språk står följande att läsa i Läroplanen för förskolan (Lpfö 98/10):

Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling [...] att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse [...] lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen ska ses som en viktig och aktiv del i utveckling och lärande (Skolverket, 2010, s. 7).

Dessutom framhåller Lpfö 98/10 ”att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord [...]” (Skolverket, 2010, s. 10).

Förskolans läroplan betonar vikten av att eftersom vi lever i ett mångkulturellt samhälle där bland annat många språk är involverade ska förskolan skapa en gemenskap i att alla barn utvecklar och lär sig det svenska språket. Förskolans miljö ska vara lockande, lärorik där det utifrån barnens intresse ska det planeras aktiviteter för att på det sättet kommer lärandet ske.

Genom att använda musik som en redskap utgår förskolan från etniska aspekter såsom sång, musik, rytmik och rörelse, vilket betonas i Lpfö 98/10. Förskolans redskap kan innehålla både utveckling och lärande i en strävan efter att språkutveckling ska synliggöras för alla barn. I en sångsamling är det pedagogerna som ska leda barnen in i en miljö där det valda materialet och pedagogens entusiasm för barns lärande behövs för att barnen ska utveckla sig. En sångsamling ger möjligheten till att nya begrepp upptäcks, barnen får lyssna och använder sin verbala förmåga som stödjer och är ett steg i barnens språkutveckling. Enligt Lgr11, läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet som kopplas till vårt valda ämnesområde nämns följande: ”Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper [...]” (Skolverket, 2011, s. 8). Vidare betonas att barnen ska kunna ”använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans [...]” (Skolverket, 2011, s. 14).

Härmed benämns viktigheten i att verksamheten ska anpassas till varje enskilt barns behov

och att det sociala samspel i förskoleklassen är av stort betydelse för att barnen ska kunna ta del av andras kultur, språk och religion där barnen kopplas in i en kulturell miljö som en förberedelse för att vara ingå i ett mångkulturellt samhälle. I FN:s barnkonvention skrivs följande:

Utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga (artikeln 29, s. 8). Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer (artikeln 13, s. 4).

Förskolans läroplan utgår och följer FN:s barnkonvention (2009). Detta kan vi se i Lpfö 98/10 som skriver att förskolan har som uppdrag att uppfostra demokratiska samhällsmedborgare, vilket innebär att barnen får en inblick i hur ett samhälle fungerar samt att de får lära sig att vara solidariska, att vi människor är lika värda där religion, olika ursprung och olika språk skapar ett mångkulturellt samhälle där alla respekteras. Förskolan är en plats där yttrandefrihet präglar arbetet.

Skolinspektionen genomförde (2010, s. 6-7) en kvalitetsgranskning i skolväsendet i Sverige. Detta gjordes för att kartlägga hur verksamheten främjade och arbetade med att utveckla språket hos flerspråkiga barn. Skolinspektionen pekar på att det i dagens pedagogiska verksamhet finns brister i hur pedagogerna jobbar med språkutveckling där det fanns barn med mer än ett språk.

Skolinspektionen kom fram till att pedagogerna inte hade tillräcklig kunskap för att barnen skulle bli lockade till att utveckla språket. Pedagogerna visade brister i sin professionella roll som utbildade pedagoger och tog inte tillvara på barnens behov, erfarenheter och intresse för att planera och utföra aktiviteter som främjade språkutvecklingen. I Skolinspektionens granskning (2010, s. 28) skrivs det att i förskolan och förskoleklassen ska pedagogerna arbeta för att språkutvecklingen fullständigt uppfylls. Använder inte pedagogerna barnens olika nationaliteter och samtalar om barnens olika språk kan inte barnen koppla ihop att det finns olika språk i verksamheten och därmed tar inte pedagogerna tillvara på barnens utveckling i språket. Det är viktigt att pedagogerna gör barnen medvetna om de olika språken och utifrån det anpassa verksamheten till barnens intressen och erfarenheter av det tidigare språket för att barnen ska kunna utveckla sin svenska talförmåga och därmed språket. Detta benämns och framkommer i Skolinspektionens (2010, s. 15) granskning att pedagogerna saknade kunskap i vad det gäller att veta vad gäller barnens språk och den kunskapsnivå barnen befann sig i sin språkutveckling. Det var därför svårt för dem att kunna hjälpa barnen utifrån deras utvecklingszon.

Även Kultti (2012, s. 15) hänvisar till Skolinspektion och menar att barn som har svenskan som ett andraspråk har svårare med att klara nationella provet i svenska språket i grundskolan. Dagens samhälle blir mer och mer internationellt och därmed blir kraven på att människor ska få en förståelse av för kulturella mångfalderna. Enligt Skolverket (2010, s. 6) skriver att förskolan på grund av internationalisering blir en plats där olika kulturer möts och en social mötesplats där olika barn från olika länder möts. Barnen förbereds för att leva i ett samhälle som är internationellt och får lära sig att påvisa respekt och förståelse för alla medborgare. Förskolan är en viktig förberedelse för barnens utbildningssystem och detta gör att det finns ett behov av att förskolan ska ha en god grund och framställa behovet av att utöka villkor för flerspråkiga barns språkkunskaper.

3 Teoretisk anknytning och centrala begrepp

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för teorin och de centrala begrepp som vi utgår ifrån men också använder i vår analys av observationerna som genomfördes på en förskola. Den teoretiska bas som arbetet utgår ifrån är det sociokulturella perspektivet som betonar samspel mellan individer och kommunikation samt den kontext lärande äger rum.

3.1 Sociokulturella perspektivet

Vi anser att sociokulturella perspektiv är viktigt för vårt arbete, eftersom samspel, språk och kommunikation är dominerande inom detta perspektiv. Lev S Vygotskij (1896-1934) var en rysk psykolog och pedagog som haft en betydelsefull roll för hur man har sett på det pedagogiska tänkandet det senast decenniet (Dysthe, 2003, s. 14). Hans idéer och tolkningar är än idag relevanta. Roger Säljö (2014, s. 18) tolkar det sociokulturella perspektivet som har sin grund i Vygotskijs teori (1896-1934) som att en av utgångspunkterna i denna teori är att lärandet och mänskligt tänkande samt handlande är att man intresserar sig för hur människan som enskild individ och i grupp förvärvar samt använder fysiska och kognitiva resurser. Samspelet är situerat i en kollektiv miljö och själva individerna är i fokus. Sociokulturella perspektivet innebär att människor lär sig i den omgivningen som de befinner sig i.

Säljö (2014, s. 22) tolkar utifrån Vygotskij tre aspekter om företeelsen av språket som ett redskap för kommunikation. Inom dessa tre aspekter finns det olika sätt där människan integrerar med varandra i en kollektiv miljö där kommunikation har stor innebörd, exempelvis när barnen föds - då skapas en interaktion med barnens närmaste omgivning.

i ett socialt sammanhang där språk och socialt samspel har en stor betydelse för barnets sociala samspel där språket kan användas och utvecklas. Vi anser att samlingen kan bidra till utveckling och främja inlärningsprocessen där de tre aspekterna som vi beskriver ovan används i en lärandemiljö (Säljö, 2014, s. 22).

3.2 Barns proximala utvecklingszon

Louise Bjar och Caroline Liberg (2010, s. 25) som hänvisar till Vygotskij (1976) anser att barnen kan delta i aktiviteter som exempelvis en sångsamling men de klarar inte av att genomföra den självständigt för de saknas kunskap och erfarenhet inom språkområdet. Däremot kan de tillsammans med andra som redan har erfarenhet, alltså till exempel ett barn som är kunnig av de som görs eller en pedagog som stöttar barnen och gör att barnen får större möjlighet till att klara av det. Detta stimulerar och uppmuntrar barnen till att så småningom hamna i en zon där de kan klara av att utföra sångsamlingen på egen hand, på så sätt stöttar pedagogen barnens utvecklingszon. Det är därmed av stor betydelse att en vuxen/pedagog har en undervisningsroll i aktiviteten, detta för att vägleda barnen till att utvidga barnens kunskap och lärande (ibid.:25).

Vygotsky definierar begreppet närmaste utvecklingszonen och menar att det innebär att barnen befinner sig i ett område mellan det som barnen kan klara enskilt och det som barnen behöver utveckla och som kan klaras av med någons annans hjälp (Dysthe, 2003, s. 81). Vi tolkar det som benämns ovan som att det finns egenskaper som barnen inte förstår eller har svårt att utföra, då behövs en kunnig person exempelvis en pedagog eller barn i verksamheten som kan stötta barnen och som med omsorg hjälper barnen till att utvecklingen inom detta område där barnen med stöd utvecklas. Vi anser att det som är mest relevant inom den proximala utvecklingszonen är kunskaperna som barnen har sen tidigare och att dessa används för att hjälpa till att utvidgas med hjälp av en kompetent person. Kompetenta pedagoger som är runt om barnen hjälper dem utifrån barns utvecklingsförmåga som leder till

att barnen får en förståelse samt att ett livslångt lärande sker. Detta resonemang kan stärkas med Säljös (2014) argumentation där han skriver om vikten av att förskolans verksamhet har en kompetent omgivning som vägleder barnen som är dess mindre kompetenta. Författaren skriver att barnet alltid befinner sig i olika utvecklingszoner i sitt lärande (ibid.:123).

Vår tolkning av Säljös (2014) argumentation samt vår egen uppfattning är att barnen ständigt kommer befinna sig i en utvecklingsprocess, barnen kommer med andra ord alltid att befinna sig i en atmosfär där ett livslångt lärande sker där de utvecklas och utökas fortlöpande. För att det som vi har benämnt innan i denna text ska ske behövs en stödstruktur som barnen behöver för att på det sättet kunna gå vidare i sin proximala utvecklingszon. Säljö benämner detta som *byggnadsbranschen*, detta anses inträffa när pedagoger som är den kompetenta varelsen i förskolan har och ger stöd i barnens lärande (ibid.:123).

Pedagogens roll i stödet som barnen behöver just då kallas oftast scaffolding som är engelska och som översätts med byggnadsställning (Säljö, 2014). Förmågan till att samla och skapa kommunikation som således bidrar till kunskap för att stödja barnens lärande som utförs i en proximal utvecklingszon med hjälp av scaffolding (ibid.:123). Scaffolding begreppet kommer vi senare i texten förklara mer djupgående under rubriken Begreppsdefinition. Säljö (2014) menar att språket är en unik och viktigt komponent i denna process. Detta betonas även av Vygotskij (2001, s. 38) som skriver att språket är ett viktigt redskap för att skapa och utforma den sociala samvaron, språket är ett medel för uttalandet och förståelsen.

3.3 Begreppsdefinitioner

I detta avsnitt kommer vi att fördjupa oss i de teoretiska begrepp som vi senare kommer att använda i analysdelen för att kunna diskutera vårt resultat av genomförandeobservationer. Vi kommer kortfattat att redogöra dessa begreppsdefinitioner. Vi kommer att använda oss av begreppen artefakter och scaffolding i studien. Dysthe (2003, s. 42) utgår ifrån att det inom det sociokulturella perspektivet ingår sex centrala aspekter som framställer synen på lärandet (ibid.:41-46). Han valde att organisera framställningen av dessa enligt följande:

- Situerat lärande
- Socialt lärande
- Distribuerat lärande
- Medierat lärande
- Språket som grundläggande i lärprocesserna
- Lärande som deltagande i en praxisgemenskap

Vi kommer inte att använda oss av alla aspekter, däremot har vi valt dem som vi anser är mest relevanta för studien som är situerat lärande, socialt lärande, distribuerat lärande och medierat lärande samt språk som grundläggande i lärprocesserna vi genomför. Vi valde dessa begrepp för att få en helhets förståelse. Begreppen ska hjälpa oss att utveckla och få en förståelse för hur verksamheten och pedagogerna arbetar samt de möjligheter som verksamheten erbjuder till barngruppens språkutveckling i en mångkulturell förskola.

3.4.1 Situerat lärande

Dysthe (2003, s. 42) tolkar det *situerade lärandet* som att lärandet är beroende av sociala och fysiska kontexter som barnen i detta fall befinner sig i. Hon menar alltså att inläringen hos individen är beroende av situationen denne befinner sig i, till exempel i en sångsamling. Författaren hänvisar till (Dewey, 1938/1962) som menar att ett situerat perspektiv förhåller sig speciellt till inlärningskontexten. Hon problematiserar detta och menar att förskolan och skolan skall erbjuda en lärandemiljö som är anpassad och liknar livet utanför, detta för att det

ska bli lättare och roligare för barnen att lära sig. Samspelet med andra individer där språket och de fysiska verktyg som exempelvis att förskolan använder materiel skapar möjligheter där det situerade lärandet framhävs.

Säljö (2014, s. 128) skriver att de mänskliga handlingarna är *situerade* i den sociala verksamheten. Författaren menar att i detta fall är egna kunskaper och erfarenheter utgångspunkten för vad människan medvetet eller omedvetet uppfattar vad omgivningen kräver, tillåter eller gör möjligt i en viss verksamhet, alltså att handlingar och praktiker konstituerar varandra.

3.4.2 Socialt lärande

Lärande är i grunden *socialt* och att det har minst två betydelser, enligt Dysthe (2003, s. 43). Hon skriver att den första inriktar sig på ett historisk och kulturell sammanhang medan den andra är förhållande samt interaktion som sker mellan individer. Kunskap och färdigheter finns inte i grunden i vår biologiska hjärna. Kunskap och färdigheter skapas däremot då historiska och kulturella sammanhang som uppkommer när mänskligheten skapar relationer och integrerar med varandra. Hon benämner att det är viktigt med interaktion där olika lärandemiljöer möts, vilket är centralt för vad som är lärandeobjekt och hur det sker (ibid.).

3.4.3 Distribuerat lärande

Distribuerat lärande innebär att lärdomar är distribuerade i en social integration som sker mellan människor i en grupp. Dessa människor bär på kunskap där alla är nödvändiga för att kunna få en helhetsförståelse, då lärandet är socialt uppdelat inom människorna (Dysthe, 2003, s. 44). Vi tolkar detta som att perspektivet utgår ifrån att lärande och utveckling sker i en miljö där både pedagoger och barn skapar möjlighet till lärande med hjälp av interaktion och stöttningar, vilket i detta fall gynnar barnens språkliga utveckling. Allas kunskaper ger och möjliggör men kan också hindra att nya kunskaper skapas.

3.4.4 Mediering

Dysthe (2003, s. 45-46) tolkar *mediering* som att det viktigaste redskapet för människan är språket. Mediering betyder den förmedling som används för att stödja eller hjälpa barnen i en lärandeprocess. Pedagoger kan stödja eller hjälpa barnen i en lärandeprocess utifrån detta begrepp som har utgångspunkten från ett sociokulturellt perspektiv genom att artefakter och pedagogens personliga handledning anses som medierande. Samspel och interaktion sinsemellan artefakterna eller pedagogerna där språket har en viktig roll. När språket används som en medierande verktyg kan detta tolkas som att pedagoger hjälper barnen att få en förståelse om vår omvärld där barnen agerar. I denna studie används medierande för att undersöka hur språkutvecklingen kan gynnas och förmedlas med hjälp av musik i en samling.

3.4.5 Språket som grundläggande i lärprocesserna

I en sociokulturell teori finns det inom språket värderingar och hållningar som gör att vi blir placerade i olika kulturella och historiska traditioner. Den språkliga kommunikation som människor skapar emellan varandra påverkar både oss själva och de andra runt om oss, i denna stund skapar vi möjlighet till att lära oss hur språket används i olika situationer på så sätt *språket som grundläggande i lärprocesserna*. Dysthe (2003, s. 47) skriver att människorna använder språket för att förstå och tänka för sin egen del och för att förmedla sina tankar och kunna förstå varandra. Vi anser att i en sångsamling betonas användningen av språket. Kommunikation och det sociala samspelet erbjuder möjlighet till att barnen med en verbal språkförmåga kan förmedla sina tankar med barngruppen samt pedagoger och på detta sätt förstå varandra för att kunna lära sig (ibid.:47-48).

3.4.6 Flerspråkiga barn i förskolan

Vår studie görs i en mångkulturell förskola. Vi menar att verksamheten är präglad av barn som har en flerspråkig miljö i hemmet och i den omgivningen barnen befinner sig. Majoriteten av förskolor i dagens samhälle är omgivna av både barn och personal som är flerspråkiga. Niclas Abrahamsson (2009, s. 14) definierar begreppet andraspråk som att detta är ett språk som personen behärskar, alltså måste det finnas ett förstaspråk som definieras som modersmålet. Förstaspråket hjälper till och gör inläringen för andraspråket lättare. Barnet kan till exempel tala och förstå lika mycket på båda språken och identifiera sig med alla sina olika språk. Författaren anser att det kan finnas två förstaspråk hos barnen, föräldrarna till barnen kan metodisk tala två olika språk med barnen och därmed blir båda dessa barnens förstaspråk. Författaren kallar detta successiv två – flerspråkighet (ibidi.:14).

I en sångsamling är det oftast pedagogen som inleder och styr aktiviteten. Det är pedagogen som skapar en dialog där barnen lockas till att använda språket genom att ge respons till läraren, därefter följer en lyhörd pedagog barnens respons och utformar samt utvecklar aktiviteten utifrån den respons barnen ger. När pedagogen ställer en fråga är pedagogen medveten om vad hon/han vill att barnen ska svara, därför försöker pedagogen vara så tydlig som möjligt i sin fråga för att barnen ska kunna förstå pedagogen. Till exempel i en sångsamling kan pedagogen teckna eller använda djurfigurer och fråga barnen vad det är för djur, barnen svarar att det är en snigel, därefter kan pedagogen fråga om de vet vad de ska sjunga för sång. Genom att använda tecken som ”akta dig” eller ”kom till mig” får barnen möjlighet till att reflektera och välja själva vilken låt som ska sjungas först.

Abrahamsson (2009) kallar denna metod IRF-metoden som på engelska kallas för *initiative, response och follow – up*. Han skriver att det är läraren som skapar och tar initiativet till att införa en dialog med barnen, barnen ger respons tillbaka och pedagogen följer upp barnens respons. Författaren kritiserar denna metod och skriver att de flesta gångerna är pedagogen medveten om vad hon/han vill få fram för svar, det blir en välplanerad aktivitet där det inte ges utrymme för spontanitet (ibid.:189-190). Barnens delaktighet utgörs och avgränsas till det pedagogen vill få svar på. Metoden tenderar ofta att bli en slags undervisning och därmed finns det ingen möjlighet till att det sker en autentisk lärandesituation där barnen lär sig utifrån deras intresse, kreativitet och fantasi. För att inläringen av språkutveckling hos barnen ska utformas efter de mål och riktlinjer som är skrivna i Läroplanen för förskolan och där ett sociokulturellt perspektiv präglas ska den sociala miljön och de sociala samspelet mellan människor utforma inläringen hos barnet där språkutveckling utvecklas. Eriksen Hagtvet (2004, s. 40) skriver att varje barns språkutveckling är individuell och därmed har samt befinner sig varje barn i individuella utvecklingszoner.

3.4.7 Scaffolding

Scaffolding innebär att pedagogen och den omgivande kontexten skapar en stödstruktur för lärandet i olika lärandesammanhang. Barnen får möjligheten till att komma närmare samt vidare i den utvecklingszon som barnen är i just då (Dysthe, 2003, s. 172). Säljö (2014) tolkar scaffolding att begreppet hjälper till att utforma och strukturera problemet som barnen har, detta görs genom att ta barnens uppmärksamhet på det som pedagogen kan börja med för att kunna utmana lärandet hos barnet samt hur detta ska uppnås. Det som sker mellan parterna kallas kommunikativa stöttor som innebär scaffolding (ibid.:123).

Problematiken enligt Dysthe (2003, s. 172) med detta är att dagens undervisning skall innehålla något som ger utveckling hos barnen genom att pedagogerna använder och utmanar barnen till lärandet, vilket är komplext. Vår forskning utgår som vi har nämnt från ett sociokulturellt perspektiv där Vygotskij (2001, s. 38) skriver om hur viktig pedagogens roll är. Han menar att barnets språkliga utveckling präglas och utvecklas med en samspelande

atmosfär mellan barn till barn och pedagog till barn använder språket för att utveckla talförmågan. Vygotskij (1995, s. 9) skriver att den kreativa förmågan är fantasi och att det inte finns någon olikhet mellan fantasi och den verklighet vi har runt om oss.

3.5 Artefakter

Alla typer av artefakter kan hjälpa eller ge stöd till att mediera kunskap och språkutveckling (Dysthe, 2003, s. 45). Detta begrepp har Vygotskij fört in i det pedagogiska lärandet. Dysthe menar att dessa artefakter ingår i lärandeprocessen. Vilka är dessa artefakter som kan skapa en lärandeprocess? Personer eller olika typer av redskap till exempel penna och papper eller digitala läromedel kan komma till användning för att mediera kunskaper (ibid.:46). Säljö (2014, s. 28) beskriver att i den kulturen som vi befinner oss finns olika fysiska verktyg (artefakter) som hela vår verksamhet har fyllts av till exempel från leksaker till det som används som lärandematerial. Materialen är ett stöd för utvecklingen och är en resurs som går hand i hand med barnens utvecklingsförmåga, deras idéer och intellektuella lärdomar. Om vi kopplar detta till vårt syfte och vår studie som sker i en sångsamling kan vi se att det i denna aktivitet ingår pedagoger och olika verktyg såsom musik, rytm, språk, musikinstrument. Vi menar att både pedagoger och de material som används i aktiviteten hjälps åt för att förmedla lärande till barnen och därmed använder pedagogerna sig av en medierande kunskap.

Dysthe (2003, s. 46) menar att det mest centrala i medierande kunskap är användningen av språket. I en sångsamling måste pedagogen omgående ha en dialog med barnen, sångsamling bidrar till att hela barngruppen kommunicerar med varandra och pedagogerna är medvetna om att språket och materialet är viktigt för att pedagogerna ska använda sig av detta begrepp i deras pedagogiska lärandeprocess som vi kopplar till Dysthe samt Säljö resonemang som benämns ovanför.

4 Metod och material

I detta avsnitt redogörs för de metoder vi har valt för undersökningen. Vi beskriver därmed varför vi har valt just detta tillvägagångssätt och analysmetoder. Vi har valt att använda oss av en kvalitativ ansats för vår mindre empiriska undersökning. Inför huvudundersökningen valde vi att göra en pilotundersökning för att utvärdera observationsguide och våra frågor. Vi avgränsar oss till problemområdet musikens betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Slutligen kommer vi i detta avsnitt ta upp studiens reliabilitet och studiens validitet samt estiska aspekter.

4.1 Metodval

Syftet med denna undersökning är att granska musikens roll i förskolan för barnens språkutveckling i en mångkulturell förskola. Studien lägger därmed sitt fokus på hur miljö och artefakter påverkar barnens språkutveckling utifrån att använda musik som metod. För att vi ska kunna besvara vår forskningsfråga och våra problemområden utgår vi ifrån vad tidigare forskning har skrivit om språkutveckling inom musik som en metod för flerspråkiga barns språkutveckling. Sedan samlar vi med utgångspunkten från teorin och begreppen vi har benämnt ovan i texten in samt eget material (fältanteckningar), icke-verbalt data från observationerna för att bearbeta och besvara forskningsfrågorna och lösa problemet. Det har gjorts enormt mycket forskning inom forskningens ämnesområde, därför har vi valt att utgå ifrån en fallstudie.

Undersökningen grundas på en fallstudie i en mångkulturell förskola. Orsaken till att vi har valt i vår forskning att använda oss av en fallstudie är att det redan fanns forskning inom språkutveckling med musik som redskap, forskningen hade därmed inte fokus på hur de aktiviteter som barnen gör före och efter sångsamlingen påverkar språkutvecklingen och barnens inläring av språket. För att vi ska utgå från vårt syfte, anser vi att barnens utveckling är beroende av att det finns och görs en sammankopplingar av pedagogerna mellan dessa ovanför benämnda aktiviteter. För att få en inblick i detta observerar vi hur pedagogerna återkopplar sångsamlingen till aktiviteten före och efteråt. Enligt Staffan Stukát (2005, s. 33) är fallstudie att forskaren detaljerat analyserar endast en arbetsplats exempelvis en förskola, detaljerad analys utförs i en kombination av metoder så som observationer, intervjuer och bilder osv. Forskaren vet och lägger sin fokus på en enda speciell händelse som har med hennes/hans problemområde att göra. Personen försöker få fram kunskap och en djupare förståelse i en flerdimensionell bild. Benämnda forsknings metod är i första hand anpassad till situationer där det inte går att avskilja det forskaren undersöker från omgivningen. I en fallstudie har forskaren ett problemområde som hon/han fördjupar sig i genom att ta del av tidigare forskning. Forskaren tar del av vad tidigare studier påvisat och kompletterar med vad hon/han anser saknas för en utveckling i området. Forskaren gör med hjälp av dessa båda parametrar en fallstudie vilket bidrar till att nya kunskaper framhävas inom ämnet som kan bidra till en utvecklig inom utbildningssystemet.

4.2 Tillvägagångssätt

I detta avsnitt kommer vi att beskriva kort hur arbetet har genomförts och planerats. Texten är delad i rubriken där innehållet i texten är anpassad till varje rubrik.

4.2.1 Pilotundersökning

Vi kontaktade en förskola som en av oss tidigare hade varit på och vikarierat på för att genomföra en pilotundersökning innan vi började de slutgiltiga observation som ingår i denna uppsats. Vi kontaktade personalen via telefon och förklarade vad vi ville göra, hur vi tänkte göra det samt syftet med pilotundersökningen. Efter att pedagogerna på avdelning gett sitt

Samtycke till pilotundersökningen kontaktade vi förskolechefen. Då detta endast var en pilotundersökning och barnen kände en av oss sedan innan behövde vi inte samla in föräldrarnas samtycke. Chefen rekommenderade oss att informera bara föräldrarna till barnen verbalt angående pilotundersökningen då vi hade dåligt med tid. Vi valde därmed att skicka ett mejl till pedagogerna som innehöll syftet med arbetet och de frågorna vi skulle fokusera på. Planerandet av pilotundersökningen inleddes med att vi tillsammans gjorde ett observationsschema som vi använde och utgick ifrån när vi observerade barngruppen. Pilotstudien gjordes vid två tillfällen på två olika avdelningar. Förskolan låg placerad i ett mångkulturellt område där det finns olika etniciteter och språk. Barnen som observerades var mellan 1- 3 år och 3-5 år och på varje avdelning finns det fyra pedagoger. De äldre barnens avdelning är en resursavdelning, majoriteten av barnen behöver extra stöd i det flesta av fallen med språket.

4.2.2 Arbetsprocess

När vi började med studien införde vi en loggbok som skrevs under hela arbetets process. Detta gjordes för att vi skulle kunna skriva ner alla våra tankar och funderingar som vi vid ett senare tillfälle kunde använda. Vi ihop med handledare kom överens om att det var bra att göra ett tidschema. Tidschemat gjorde det möjligt att lägga upp arbetet. I början av forskningen gjorde vi en litteratursökning och valde böcker som vi ansåg passade för ämnesområdena och därtill även forskningen som skulle göras. Handledaren hjälpte till att välja de böcker han ansåg vara mest relevanta utifrån de böcker vi redan valt. Studien har gjorts med hjälp av böcker, avhandlingar och vetenskapliga artiklar som vi har sökt upp på internet. Dessa benämnda böcker, avhandlingar och vetenskapliga artiklar är skrivna av såväl svenska som internationella forskare.

4.2.3 Urval av förskola

Vi har använt oss av Göteborgs stads hemsida för att kunna söka och hitta en lämplig förskola. Detta för att kunna genomföra undersökningen på en mångkulturell förskola som stämde överens med vårt problemområde och syfte. Vi valde att skicka mejl till alla förskolecheferna i två stadsdelar i Göteborg. Mejlets innehåll var en kort förklaring på vilka vi är och varför vi ville komma till deras förskolor. Vidare förklarade vi syftet med arbetet, där de informerades om att studien grundades på lokalnivå (personal) och gruppnivå (barngruppen) samt brevet till föräldrarna.

Vi hade kommit överens om och planerat in i vårt tidschema att vi skulle vänta en vecka på chefernas svar. Problematiken som uppstod var att ingen av alla de kontaktade cheferna svarade på mejlet. Efter två veckor bestämde vi oss för att ta kontakt personligen med personalen på en annan förskola som vi trodde kunde vara intresserade av att medverka i undersökningen. En av oss kände till pedagogerna och därmed kom vi överens om att det var bäst om hon pratade med dem först. Efter personalens godkännande var vi båda på plats på APT där vi presenterade oss och förklarade vad studien skulle gå ut på, syftet med detta samt gav en bakgrund om vilka vi är. I APT var alla pedagoger på plats samt förskolechefen. Vid detta tillfälle kom vi överens om vem av pedagogerna som skulle vara ansvarig för att dela ut samtycke till föräldrarna, samla in underskrivna papper och vilka tider och dagar observationerna skulle göras. Det flesta av barnens föräldrar gav sitt samtycke, det var dock 14 barn som inte skulle observeras.

Förskolan är Reggio Emilia-inspirerad och ligger i en stadsdel som är mångkulturell i Göteborg stad. Verksamheten är inte något specifikt inriktad på musik utan använder endast musik vid storsamlingen på fredagar och har sångsamling varje dag innan utevistelse. Detta moment anses som ett morgonmöte i ett socialt samspel där barnen får träffa varandra.

Personalen använder musik och estetisk läroprocess vid sångsamlingarna där användes endast gitarr. Förskolan består av två avdelningar, 1-5 åringar på både avdelningar. På Blomman finns det 27 barn och fyra pedagoger, två förskollärare samt två barnskötare, det finns därmed en resurspersonal vid behov av särskilt stöd. På Roten är det 18 barn och fyra pedagoger, två förskollärare samt två barnskötare. Vi valde att dela på oss vid undersökningen och var på varsin avdelning. Vi valde och tyckte att det var lämpligast att göra observationerna under en veckas period. Denna tid skulle uppfylla det vi behövde för vår forsknings fråga.

4.2.4 Observation

Syftet med denna studie är att granska musikens roll i förskolan för barnens språkutveckling i en mångkulturell förskola. Forskningen lägger därmed sin fokus på hur miljö och artefakter påverkar barnens språkutveckling utifrån att använda musik som metod. För att uppnå syftet i undersökningen och kunna komma fram till ett resultat har vi valt som vi har benämnt innan i texten att observera barngruppen i den planerade aktiviteten (sångsamling). Enligt Cato R. P. Bjørndal (2005, s. 26) finns det två sätt att genomföra en observation på. Hon kallar dessa för första ordningen och den andra ordningen.

Vi valde att utnyttja den första ordningen när vi utförde våra observationer. Första ordningen innebär att forskaren genomför sina observationer i den pedagogiska situation som forskaren anser är mest lämplig för hennes/hans forskning. När forskaren utför sina observationer skall hon/han inte delta i själva aktiviteten som görs. Forskaren ska använda sin koncentration till att observera och anteckna det som hände runt om honom/henne i aktiviteten. Detta medför att observationerna får en hög kvalitet och därmed blir resultaten synligare och forskaren kan analysera observationerna lättare och uppnå sitt syfte med forskningen (ibidi.:26).

Stukát (2005, s. 49) menar att genom att använda sig av observationer brukar vara lämpligast när forskaren själv vill använda sin tolkning av analysen för att komma fram till ett resultat. Författaren skriver att observationer ger möjligheten att se på vad människorna som observeras gör, det blir forskaren som observerar och tolkar människornas reaktion och inte observatören som berättar något till forskaren. Stukát (2005) menar att det kan vara stort skillnad på vad en person kan säga i en intervju jämfört med vad han/hon egentligen gör i praktiken.

Vid observationstillfället tyckte vi att det var lämpligast för både oss som forskare och för barnen samt personal att endast använda oss av papper och penna för att anteckna det som sades. Vi tog även hänsyn till miljön och artefakterna i sångsamlingen där vi utgick från observationsschema (Bilaga1). Dessa observationer vi gjorde grundade sig på helhetsobservationer samt osystematisk observation, som beskrivs i nästa avsnitt. Med halthetsobservationer innebär att vi försökte fånga upp allt som vi ansåg var viktigt i observationerna och som kunde ge oss svar till forskningens frågor. Även Peter Esaiasson, Mikael Gilljam och Henrik Oscarsson, Lena Wägnerud (2007, s. 303) skriver om fältundersökning som har koppling till direktobservationer som är särskilt användbara. Direktobservationen blir lämplig för att forskaren skall studera en process eller struktur som i vanliga fall kan anses vara svåra att ”klä i ord”. Genom att forskaren befinner sig på plats och gör iakttagelser med egna ögon gör detta att observationerna som forskaren uppmärksamt undersöker av icke-verbala data ger forskaren en insikt på om vad människorna i observationen gör. Dem undersökningen syfte är att man söker kunskaper om människor i de kollektiva grupperna inom den vardagliga omgivningen. Författarna nämner att det vardagliga sammanhanget kallas för naturalistiska undersökningar (Esaiasson et al., 2007, s. 304).

Utifrån Stukát (2005, s.50) valde vi att använda en vanlig osystematisk observation, som innebär att tillexempel forskaren sitter längs bak i vår situation i rummet och gör fältanteckningar i ett löpande protokoll som man sedan utgår ifrån, detta för att hålla oss inom ramen för det vi vill få syn på i aktiviteten. Stukát (2005) skriver att det inte räcker långt att endast lyssna, för att få ett resultat av analysen måste forskaren rikta sin uppmärksamhet mot ett specifikt område som forskaren är intresserad av och som kan ge svar till hans/hennes problemområde.

4.3 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa oss på att observera barngruppen i en sångsamling, därmed observerade vi barnens aktiviteter 20 minuter före sångsamlingen och 20 minuter efter avslutad sångsamling. Detta gjordes för att se hur pedagogerna eventuellt kunde använda sångsamlingens aktivitet för att barnens utveckling av språket var påverkad av de aktiviteter som gjordes före och efter sångsamlingen. Musikämnen och språk är ett brett område och kan användas samt bidra till barnens språkutveckling beroende på hur pedagogerna utnyttjar den till olika utvecklingskunskaper hos barnen på förskolan. Inom musiken kommer vi endast att fokusera på dess betydelse i förskolan för flerspråkiga barnens språkutveckling, därmed kommer vi inte att fördjupa oss i musikens olika begrepp och vad musiken är eller innebär. Inom språkutveckling ingår även skriftspråket, därför kommer vi i denna studie endast att koncentrera oss på barnens och pedagogens användning av det verbala språket och det ickeverbala språket, som tillexempel barnens ansiktsuttryck, barnens olika rörelser med kroppen och teckenspråk.

I de gjorda observationerna fokuserade vi även på miljön och de artefakter som vi ansåg påverkade barnens trivsel i rummet som bidrar till barnens utveckling och lärande. Vi fokuserade även på pedagogernas sätt att inleda samt avbryta en aktivitet och hur barnen påverkades av detta samt vad för möjligheter och hinder som kunde förekomma för de flerspråkiga barnens språkinläring.

Vi ansåg att observationer i hela barngruppen där pedagogerna använde musik var lämpligast för att som forskare få en inblick i förskolans användning av musik samt musikens potential i barnens språkutveckling. Nackdelen med den valda metoden är att det kräver tid, koncentration och en djup bearbetning. Stukát (2005, s. 49) skriver att nackdelen med att välja observation som metod för sin forskning är att den är tidskrävande samt kräver noga konstruerat metodik. Intervju valdes bort i denna studie eftersom vi inte är ute efter att få reda på hur pedagogerna arbetar med musik eller pedagogernas åsikt om musikens betydelse i barnens utveckling. Vi har valt att använda oss av en kvalitativ ansats för genomförande av denna forskning. Kvalitativ metoden valdes för att vi ville fördjupa oss i undersökningen på förskolan, alltså inte generalisera det vi får syn på till alla förskolornas arbetssätt. Stukát (2005) menar att kvalitativa synsättets huvuduppgift är att som forskare tolka, samt förstå de resultaten som forskaren kommer fram till, inte att generalisera, förklara eller förutsäga resultatet. Forskaren vill karakterisera eller framhäva något med sin forskning (ibid.:32).

Stukát (2005) benämner två metoder som används och är vanligast att som forskare ha som utgångspunkt när en pedagogisk studie utförs. Dessa studiers metod nämns som kvalitativa och kvantitativa studier. En kvalitativ metod innebär att en mindre datainsamling samlas av forskaren (ibid.:30-31). Alltså forskaren samlar in lite data, det är forskaren som gör en tolkning av de samlade material och utifrån det kommer forskaren fram till ett resultat, vilket vi gör med våra observationer. Stukát skriver att i en kvalitativ ansats bearbetas materialet där analysen av den är vad forskaren själv har tolkat (ibid.:32). Tolkningen resulterar i att

forskaren analyserar sitt insamlade material utifrån sina egna tankar, känslor och vad forskaren får för erfarenheter i de genomförda observationerna.

Vi har valt att inte använda oss av kvantitativa metoder då vi anser att den har en del svagheter. En nackdel som vi anser kan förekomma med denna metod är att det med den krävs mer tid för att analysera materialet, planeringen av intervjuer frågor/enkäter, sammanfattningen av det samt att komma fram till ett resultat. Forskare som använder sig av denna metod i sin forskning använder sig oftast av enkäter eller neutrala test för att komma fram till ett resultat som forskaren får fram med hjälp av att använda sig av till exempel tabellsystem eller statistiska analysmetoder. Stukát menar att statistiska analysmetoder är ett viktigt hjälpmedel i forskarens tolkning av resultaten inom denna forskningsmetod (Stukát, 2005, s. 31).

Den kvantitativa metoden betyder att man undersöker en enorm mängd av datainsamlade material. Datainsamlingen bedöms, målet med detta är att forskaren vill uppfinna en koppling till den forskning som har gjorts innan. Kopplingarnas slutsatser anses bara vara avgjorda konklusioner som anpassas till en generell människogrupp. Stukát (2005) skriver att som forskare samlar hon/han in en stor mängd fakta och analyserar den insamlade fakten med syftet att uppfinna ett mönster som är generellt giltigt för alla människor. Forskaren är ute efter säkra slutsatser (ibid.:31).

4.4 Studiens trovärdighet

Frågor om kvalitet i forskning brukar bestå av två huvudsakliga aspekter: reliabilitet (tillförlitlighet och repeterbarhet) och validitet (studiens och slutsatsernas giltighet) (Sjöberg, 2014). Inom kvalitativ forskning sammanfattas dessa aspekter ofta under begreppet trovärdighet eller credibility (Silverman, 2006).

4.4.1 Reliabilitet

”Hur bra mitt mätinstrument är på att mäta” är Stukát's (2005) sätt att förklara vad reliabilitet innebär. Författaren beskriver begreppen reliabilitet så som att det innebär mätnoggrannhet, tillförlitlighet. Detta innebär själva kvaliteten på mätinstrumentet och mätningens svårigheter mot ödets påverkan (ibid.:125).

Som vi tidigare nämnt har vi endast valt som mätinstrument i denna forskning att observera barngruppen under sångsamlingsaktiviteten samt barnens aktiviteter 20 minuter innan och efter. Vi valde observationer för att kunna nå vårt syfte med arbetet. Vi ansåg att vid observationer kunde vi själva ha lättare att tolka det som gjordes samt att komma fram till ett resultat som utgår från vår egen tolkning av det vi såg hända i barngruppen vid sångsamlingen och aktiviteten som görs före och efter den, alltså med hänsyn till en kvalitativ studie.

Problemet som vi fann när observationerna började utföras var att alla föräldrar inte ville att deras barn skulle medverka i studien. Därmed blev det svårt att samtidigt som vi observerade hela barngruppen avskilja de barnen som inte skulle observeras och inte anteckna det de gjorde eller sa. Vi valde att inte göra några ändringar i barngruppen, till exempel fick alla barn som var närvarande delta i sångsamlingen där vi endast gjorde fältanteckningar på de barnen som hade fått tillåtelse av sina föräldrar att observeras.

Vi tror att resultaten av denna studie och syftet hade sett någorlunda ut om alla i barngruppen hade deltagit i observationerna. Därmed anser vi att om vi endast hade valt att ta de i barngruppen som hade fått tillåtelse av föräldrarna att observeras hade också resultaten ändrat på sig. Med detta menar vi att barnen kanske hade tyckt att det var konstigt att endast dem

observeras av oss och deras vardagliga rutiner ändrades på grund av att observationerna skulle göras. Vi ansåg och upplevde att det var svårt att både observera det som gjordes samtidigt som vi skulle hinna skriva ner det vi iakttog.

För att observationerna skulle ha en hög kvalitet var vi medvetna om att det var viktigt för analysen av resultaten vid ett senare tillfälle att hela observationen skulle finnas nedskrivna på vårt anteckningsblock. Vi hade detta i bakhuvudet vid observationernas tillfälle och kände oss uppstresade av att vi inte skulle hinna med allt som sågs, hördes, sades, miljön och artefakterna som fanns med för att få en hög kvalitet på observationerna.

4.4.2 Validitet

Stukát (2005, s. 126) skriver att validitet är ett mångtydigt begrepp som används för att se hur bra ett mätinstrument mäter det forskaren vill mäta med sin forskning. Undersökningens validitet ska vara i hög kvalitet och för detta krävs att studien som görs hänger ihop med arbetets syfte och att det som undersöks är det forskaren benämner att hon/han ska undersöka.

Validitet och reliabilitet hänger samman där studiens reliabilitet är en nödvändig förutsättning för studiens validitet (ibid.:126). Författaren förklarar ordet som att det har samma innebörd till ordet giltighet, med detta menas att forskaren i sin undersökning mäter det som hon/han hade i sitt syfte till undersökningen att mäta (ibid.:125). Vårt huvudsyfte med denna forskning är att se vilka möjligheter och hinder som förekommer i en mångkulturell förskola som använder musik som metod. Vi tar där vi även hänsyn till hur miljön och artefakter vid dessa situationer påverkar flerspråkiga barns språkutveckling.

För att validiteten på studien skulle ha blivit ännu högre skulle det behövts att flera förskolor var inblandade och därmed flera observationer. Validiteten på studien hade blivit på högre kvalitet om till exempel vi hade observerat en förskola som låg i en stadsdel som inte var mångkulturell och hade mera fokus och använde sig mer av musik som en metod för språkutvecklingen. Studien får dock en hög validitet anser vi när vi har valt att observera barngruppen vid aktiviteten samt 20 minuter innan och efter sångsamlingen, eftersom vi genomför och iakttar hur dessa aktiviteter påverkar språkutvecklingen i själva sångsamlingen och hur dessa aktiviteter är beroende av varandra för att barnens kunskaper i språket ska ske.

4.5 Etiska aspekter

Innan vi började denna studie hade vi som grund tagit hänsyn till de etiska principerna. Enligt Stukát (2005, s. 130) är etiska aspekter den centrala delen i förberedelsearbetet inför en forskningsstudie. Det är viktigt att uppmärksamma och ta del av de etiska sidorna innan man bearbetar studien. Därför är det viktigt att man innan studien påbörjas har samtyckande från verksamheten och dessa personer samt barngruppen som deltar i forskningsundersökningen. Stukát (2005, s. 130) skriver att det finns två vägar som forskaren kan ta hjälp av inom etiska aspekter. Dels från forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet, 2002), dels från den tidigare APA-manualen inom forskningsråd kring etiska aspekter som handlar om vetenskaplig forskning.

Enligt Vetenskapsrådet (2002) som tar upp forskningsetiska principer där det innebär att ett grundläggande individskyddskravet som finns i fyra globala huvudkrav på en forskning. Dessa beskrivs som följande; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Inom alla dessa krav finns ytterligare en del detaljerade regler (ibid.:6). Med informationskravet har vi personligen kontaktat verksamhetens personal och frågat om de ville samverka i forskningens studie som grundades på en vetenskapligt grund. Vi har även informerat personalen och lämnat informationsbrev med studiens forskningsfråga och vårt

syfte med denna undersökning. Personalen informerades även om att vi inte skulle göra intervjuer med dem, men att vi skulle göra observationer i barngruppen 20 minuter före såväl som efter samt under själva sångsamlingen och att observationerna skulle pågå under en veckas period med bestämda tider.

Samtyckeskravet innebär att förskolans personal själva bestämde över sin samverkan i undersökningen utan att vi påverkar deras sångsamlingsaktiviteter. Vi menar att verksamheten inte behövde anpassa sig efter oss utan vi ska anpassa oss efter deras planering. Personal och föräldrar informerades om att observationernas innehåll skulle antecknas med fältanteckningar (icke verbalt data), därför skulle inte ljudinspelningar eller filminspelning användas. Även om vi endast utförde observationerna med fältanteckningar var föräldrarnas samtycke samt barnens vilja till medverkan viktig för att observationerna skulle genomföras. Detta har även Stukát (2005, s. 131) hävdad, det krävs extra noggrannhet i etiska aspekter när observationerna görs med barn inblandade, därför krävs föräldrarnas samtyckande.

Däremot har några föräldrar inte beviljat vår ansökan om att observera deras barn, vilket vi har tagit hänsyn till och respekterat. Med hänsyn till konfidentialitetskravet har förskolans personal samt föräldrar informerats om att vi inte kommer nämna förskolans namn eller stadsdel som förskolan ligger på i studien. Allt material som samlades in vid detta tillfälle är anonymiserad samt förskolors identiteter och avdelningar vi observerade kommer att skyddas genom fingerade namn. Med detta uppfylls nyttjandekravet. Nyttjandekravet innebär att allt insamlat material användas endast till denna uppsatsens ändamål och alla våra uppgifter såsom fältanteckningar är konfidentiella dokument (Vetenskapsrådet, 2002, s. 12, 14).

5 Resultat

Avsnittets syfte är att redogöra för resultaten av de gjorda observationerna. I observationerna har vi utgått från att observera barngruppen och pedagogerna 20 minuter före och efter sångsamlingen. Syftet med detta var att vi fokuserade på att undersöka musikens betydelse för flerspråkiga barns språkutveckling och dess roll för lärandet i en mångkulturell förskola. Vi tog även hänsyn till miljö och artefakter under dessa observerade aktiviteter.

Observationerna gjordes under fem arbetsdagar där tre av dagarna innebar att båda avdelningarna (Blomma) och (Roten) hade gemensam sångsamling. Dessa tre sångsamlingar presenteras som tre gemensamma observationer utifrån verksamhetens planerade arbetssätt. De resterande två dagarna var inte gemensamma aktiviteter och kommer att redovisas under egna rubriker. Därtill kommer analysen av observationerna presenteras under tre teman rubriker. De centrala begreppen och vad tidigare forskningen visat ingår som del i analysen av observationerna.

5.1 Musik och språkutveckling före och efter samlingen

Observationen skedde mellan den 16-22 april 2015, i både avdelningarna Roten och Blomma. Pedagogerna hade ett tydligt språk och informerade barnen om nästkommande aktivets syfte, innehåll och regler på både avdelningarna. Stora sångsamlingen var nästkommande aktivitet. Stor samling innebär att båda avdelningar har en gemensam sångsamling. Pedagogerna använde sig av begrepp som till exempel, **stora samlingen, stora rummet**¹, att ringen får bli större och backa. Hon visade för barnen med händerna hur en ring ser ut, barnen tittade på pedagogerna. Barnen satte sig i form av en ring. Pedagogerna hade en konversation med barnen om det som skulle göras ute. Pedagogerna berättade för barnen om att de skulle ut och städa.

En av aktiviteterna den dagen var rörelse och gymnastik till musik. I ett av de små rummen hade pedagogerna på musik där bandspelaren spelade sånger som barnen dansade till. Dansen i det lilla rummet pågick i cirka 10 minuter tills gymnastiksamlingen började. Barnen kommunicerade med varandra och några konflikter uppstod mellan barn och barn samt mellan barn och pedagog. Pedagogerna fanns i ett hörn av rummet där hon dansade med barnen samtidigt som hon bevakade barnen. Pedagogerna sade åt barnen att vara **försiktiga**¹ så de inte **skadar varandra**¹. Hon visade och sade att armarna skulle röras på ett visst sätt och barnen härmade pedagogerna. **Dansa**¹ sade pedagogerna till barnen varpå barnen hoppade och dansade till låten som spelades. Ett av barnen började dansa i takt till musiken och rappa, de andra barnen tittade på och skrattade för de tyckte att det var roligt. Pedagogerna sade pedagogerna var återigen med barnen och dansade. **Snart ska vi gå till det stora rummet och ha miniröris**¹ sade pedagogerna.

En pedagog stod upp när barnen satt ner och frågade dem vad de ville sjunga. Pedagogerna sa till barnen att de kan sjunga bättre och börja om med sången. Pedagogerna klappade sig på huvud och barnen visste vilken låt det var pedagogerna försökte framställa för barnen med hjälp av sina kroppsdelar. Barnen sjöng klart och pedagogerna frågade om låten inte kunde sjungas snabbare. Barnen sjöng sången "huvud, axlar och knä" samtidigt som de använder och pekade på sina kroppsdelar i takt till låten. Pedagogerna satte sig ner i ringen och frågade vilken sång de skulle sjunga närmast. Visan som valdes innebär att barnen ska hålla varandras händer men ett barn klagade över att ett annat barn inte ville hålla henne i händerna. Pedagogerna lyssnade inte, lät det passera och försatte med sjungandet. Barngruppen som befann sig i ett annat rum samlades i en cirkel, där pedagogerna sade till dem att välja själva om de ville **sitta**

---

¹ Fet text används när pedagoger eller barn säger något.

ner¹ eller **stå upp**¹ och välja två sånger som de skulle sjunga. Barnen fick själva bestämma. Barnen rörde sig fritt, några satt ner i ringen medan andra stod upp och klappade med händerna. Efter en stund kom pedagogen tillbaka och bestämde två sånger, därefter fick barnen själva åter välja två sånger som dem kunde.

Varje observation som gjordes 20 minuter efter sångsamlingen hade samma innehåll förutom den sista dagens observation som gjordes på onsdagen. Barnen från båda avdelningar fanns tillsammans ute på gården där de kunde måla olika saker med olika material. Fem barn och en pedagog satt tillsammans och målade på ett stort papper. En annan pedagog satt ner på gräset och läste en bok för två barn. Vid den tredje stationen använde barnen vattenfärg som de skulle skvätta på ett stort papper. På station ett där det målades på papper med penna satt det sex barn och målade ensamma, de tittade på varandras teckningar och målade samtidigt samt de förde en dialog med varandra. Det sista vi iakttog var att pedagogen på station tre tog fram en svamp som han blötte ner med färg, tryckte på ett papper och sa åt barnen att titta.

De resterande dagar upprepades samma aktivitet ute. Det var fri lek och barnen bestämde själva sina lekar. Barnen springer, leker olika lekar både med andra barn och med pedagogerna. I utemiljön har barngruppen egna bestämmelser till att välja vad dem vill leka med.

5.2 Artefakter och miljön på både avdelningar

Roten

På den här avdelningen är det inget i miljön som pekar på att det är en mångkulturell förskola; det fanns inget specifikt material som visade detta. Däremot fanns det bilder på olika tecken som används i teckenspråket på barnens nivå. Matematik fanns tydligt framfört. Det fanns bilder med siffror på varje barns ålder samt bild på barnen i varje siffra. Material fanns i barnens nivå och anpassad till barnens ålder, till exempel böcker, hyllor, klossar och tågbanda fanns i barnens höjd medan färgpennor, papper och kulor fanns på en hög hylla där barnen inte kunde nå själva på grund av risken att sådant material kan vara skadligt för de yngre barnen. Fyra rum fanns på avdelningen, där det ingår två stora rum samt två små delade rum. I varje rum fanns det en del material anpassade till varje rums yta.

Blomman

Miljön på avdelningen visar tydligt att det är en mångkulturell förskola med flerspråkiga barn. Detta kunde ses genom att barnens olika nationalitet fanns gestaltande med hängande flaggor på avdelningen. Matematik fanns tydligt framförd. Det fanns bilder med siffror där varje barns ålder angavs samt bilder på barnen anpassade till barnens åldrar. Material fanns på en nivå där barnen kunde nå det själva. Barnen kunde själva ta fram det dem ville leka med, en del artefakter, exempelvis små pärlor, sax, etc. som anses vara farligt för de yngsta barnen placerades högre upp. Sammanlagt fanns det två rum, ett stort rum samt ett litet rörelserum. I det lilla rummet fanns det en låda med tågbanda samt en med leksaksdjur. Det finns två stora rum, ateljén och ett stort samlingsrum som är för användningen av båda avdelningar.

5.3 Städdag

Aktiviteten gjordes den 16 april 2015. Barngruppen och pedagogerna från båda avdelningarna var ute och samlades på gården. En av de 8 pedagogerna var ledaren för hela aktiviteten (sångsamling). En av de sju övriga pedagoger sa till hela barngruppen att de skulle sitta ner, sitta nära varandra och att lyssna med sina två öron. Pedagogen förklarade för barnen och visade med fingrar var öron sitter, barnen pekar på sina öron. Pedagogen som var ansvarig för aktiviteten hade förberett material när barnen kom ut på gården. Det material som fanns var

utifrån syftet med aktiviteten. Sorteringslådor och skräp som till exempel stenar, pinnar, löv, papper, skor och cigarettfimpar var de redskapen som pedagogen hade tagit fram.

Pedagogen som ledde aktiviteten sjöng några sånger som handlade om städning samt vanliga barnsånger så som *"lilla snigel"*, *"Imse vimse spindel"* och *"här är du och här är jag"*. Alla pedagogerna och barnen började sjunga, klappade händerna, stampade, och till allt detta spelade pedagogen gitarr.

5.4 Sångsamling

Den 17 april 2015. Båda avdelningar med alla blandade åldrar (1-5) år samlades i stora rummet för att ha en gemensam sångsamling. Pedagogerna valde rummet för de anser att miljön är anpassad till aktiviteten och här kan de erbjuda barnen en lämpad mötesplats. I detta rum finns inget material synligt eller framme, några madrasser ligger på golvet och några vita skåp finns vid väggen. Pedagogerna och barnen inledde sångsamlingen med att sjunga en låt där varje barns namn sjöngs. Pedagogerna bestämde vilket barns namn som skulle börja sjungas först. Under sångsamlingen sjöngs det låtas som *"lilla snigel akta dig"*. Barnen sjöng med till alla sånger med sin verbala förmåga, klappade händerna, stampade med fötterna samt använde teckenspråk. Vid ett tillfälle började en av pedagogerna använda teckenspråk där barnen fick gissa fram till vilken låt tecken hade koppling till, låten sjöngs i efterhand. Pedagogerna frågar om barnen kommer ihåg stämpeln de fick igår och varför de fick det. Barnen svarar med att det var för att de städade, lyfter på armarna och påvisade stämpeln för sin kompis bredvid. Sedan börjar alla sjunga *"skräp låten"*.

Pedagogen använder ordet **sätt dig ner**¹ och **ställ dig upp**¹ för att barngruppen ska sitta still. Ett av barnen fyller år, barnen sjunger tillsammans till henne som fyller år därefter. Pedagogerna använder tal- och teckenspråk samtidigt för att mana barnen att sitta ner på rumpan.

5.5 Reflektionsdag

Måndag den 20 april 2015. De äldre barnen från båda avdelningar har tillsammans gått till de stora rummen där de har den stora samlingen på fredagar. Pedagogerna säger efter barnens namn: långt namn och kort namn. Barnen sjunger och klappar händerna samt tar upp armen när deras namn sägs i sången. Pedagogerna säger ibland "upp med händerna" till de barnen som glömmer bort att ta upp handen. Pedagogerna har som material en gitarr som han spelar på till varje låt. Barnen sjunger till alla sånger. Pedagogerna frågar barnen om de vet vad de gjorde förra veckan - barnen besvarar frågan med att de städade och plockade skräp. Barnen började sjunga "skräp låten".

I leken fanns det stolar och pedagogen spelade gitarr. Barnen gick runt stolarna och när gitarren slutar spela ska varje barn ta en stol. Barnen som blev utan stol placerade pedagogen utspjutt i rummet och sa att de var vakter. För varje stol som tas bort märker barnen att det blir svårare barnen säger det med ord. Pedagogerna bekräftar detta och leken försätter mot slutet.

Innan pedagogen avslutade samlingen informerade han barngruppen om vad som skulle hända härnäst. Han avslutade aktiviteten med att säga barnens namn på rövarspråket. Barnen fick gå när deras namn blev uppropat av pedagogen. Rövarspråket är ett enkelt kodspråk som används mest av barnen. Det kommer ursprungligen från Astrid Lindgrens romaner där och boken *"Kalle Blomkvist"*. Rövarspråket har en lätt struktur och är därmed lätt att avkoda i det verbala språket. Personen som hör ett rövarspråk och inte har kunskap om den kan ha svårt att förstå vad som sägs (Rövarspråket, 2015, 9 maj).

5.6 Gymnastikdag

Barn befann sig i det stora rummet där det spelades upp en låt som uppmanar till att hoppa, alla barn hoppade. I rummet fanns det två pedagoger som även de hoppade i takt med barnen. Pedagogerna sa till barnen att nu får ni lyssna på texten. Hon läser låt texten för barnen från ett papper hon hade med sig, pedagogen har ett tydligt språk samt använder sitt kroppsspråk och utför de rörelser låten uppmanar till. Barnen tittade, skrattade och härmade pedagogen. Låten som sjöngs var ”*nacke, knä hoppa*”. Barnen klappade sina händer till låten och skrek **bra**² när låten var slut. Pedagogerna sa att alla ska bilda en ring och hålla varandras händer. Vissa barn gör detta på eget initiativ medan andra behövde pedagogens stöd. Ett av barnen blev förvirrat och förstod inte vad hon skulle göra. Pedagogerna gick fram till barnet och satte sig på huk, tittade henne i ögonen och sa åt barnet att hålla de andra barnens händer - först på barnets modersmål, sedan på svenska. När barnen satt sig i ringen skulle de sjunga en låt. Pedagogerna kunde dock inte texten och var tvungna att avbryta aktiviteten för att titta i låttext. Aktiviteten avslutades med att pedagogerna och barnen samtalande om vad de skulle göra under den fria leken.

5.7 Sångstund 1

Sångsamlingen började den 22 april med hela barngruppen från Blomman. Barnen var ett till fem år. Samlingen påbörjades när alla satt sig i en cirkel med pedagogerna mellan barnen. En av pedagogerna ledde sångaktiviteten, hon inledde med en sång där varje barn namngavs som skulle hälsa genom att klappa händerna. Därefter började pedagogen fråga några barn i gruppen vilken sång de ville sjunga båda på svenska och modersmål språket. Pedagogerna och barnen sjöng flera sånger, några där alla klappade och några med teckenspråk. Mitt i sångsamlingen lämnade en av pedagogerna samlingen för att förbereda nästkommande aktivitet. Sista sången valdes av ett barn, sångens ursprung var från Afrika men är översatt till det svenska språket. I sången håller alla varandras armar för att sedan klappa händerna stampra med foten under hela sången.

5.8 Sångstund 2

Barngruppen 1-5 år samlades på en rund matta på golvet för att sjunga för ett barn som fyllde år. Pedagogerna sa till barnen att sitta ner på mattan. En av de andra pedagogerna gick till ett annat rum och hämtade den andra barngruppen. En av pedagogerna sa åt barnen sitta ner på mattan för vi ska sjunga och äta glass. Pedagogerna spelade gitarr och barnen klappade händerna och sjöng. Pedagogerna frågade födelsedagsbarnet om de skulle sjunga en till låt, barnet svarade att hon hellre ville bli gungad. Att bli gungad innebar i detta fall att barnet låg i täcke som två pedagoger höll mellan sig och gungade fram och tillbaka.

---

² Fet text används när pedagoger eller barn säger något.

6 Analys av observationerna

I denna del har vi valt att analysera vårt insamlade material från observationerna i tre teman. Dessa tre teman kommer att kopplas till teori delen och det centrala begreppet. Våra tre teman är följande: 1) Musiken skapar möjligheter till samarbete inom språkutvecklingen, 2) Möjlighet som ges för flerspråkiga barn i språkutveckling och 3) Lek, musik, ett samspel. Härmed kommer våra forskningsfrågor besvaras.

1. Hur utmanas flerspråkiga barns språkutveckling i en musiksamling av pedagogerna?
2. Vad ger miljön och material för möjligheter samt hinder för barns språkutveckling vid en samling?
3. På vilket sätt ger pedagogen stöttningar till barngruppen där alla blir delaktiga i samlingen?

6.1 Musiken skapar möjligheter till samarbete inom språkutvecklingen

I observationerna gjorda på Roten och Blomman kunde vi iaktta att pedagogerna använde sig av musik varje dag i det som de kallade sångsamling. Dahlbäck (2011, s. 65) avser att förskolan kan kombinera samt använda både språk och musik där barnen får möjligheten att uppleva, förstå, uttrycka och lära sig exempelvis språket. I de sångsamlingarna som vi observerade fick barnen i grupp användning av alla sina sinnen uppleva, förstå och uttrycka sig i just dessa moment. Sångsamlingen blir lärorik när musiken används för att barnen ska lära sig språket, inte för att barnen genom musiken ska prestera för varandra. Barnens lärande i sångsamlingen lade vi märke till när barnen fick använda sin kreativitet fritt, till exempel använde de sig av stampningar och klappningar i sångarna. Detta bidrog till att sångsamlingarna skapade samarbete där språkutvecklingen blev synlig. Härmed kopplas denna situation till begreppet Situerat lärandet. Pedagogerna använde sig av de fysiska kontexterna i en social integration med barnen i den miljö barnen befann sig i för att möjliggöra lärandet hos barnen inom språkutveckling. Detta är i linje med Jederlund (2011, s. 126) som menar att musiken i förskolan inte ska användas för att barnen ska prestera, musik ger upplevelser och barnens process i inläringen är det som är viktigt. Enligt Scott (2004, s. 24) som refererar till Gordon (1996) ska barnens kreativitet framhävas i till exempel sångsamlingen. Pedagogerna var medvetna om att det var barnens inläring av språket som var viktigt, inte att barnen skulle prestera. Pedagogerna synliggjorde det viktiga i barnens inläring vid många tillfällen. Till exempel fick barnen enskilt bestämma och tala om för pedagogerna vilken sång de ville sjunga, barnen fick var för sig använda de rörelser de ville göra till sångerna. Pedagogen medierade kunskap när hon valde att tillåta barnen att de skulle bestämma sången. Barnens val av sång i detta moment var det som medierade och hjälpte barnen i sin lärandeprocess av språket. Vi ansåg att pedagogen balanserade mellan demokrati och sin makt position i visa situationer för ge möjlighet till lärandet inom språkutveckling.

Dysthe (2003, s. 42) tolkar det situerade lärandet som att lärandet är beroende av sociala och fysiska kontexter som barnen i detta fall befinner sig i. Hon menar alltså att inläringen hos individen är beroende av situationen denne befinner sig i. De relateras till sångsamling som handlade om städdagen. I denna aktivitet var pedagogerna medvetna om att barnen hade erfarenhet av vad ordet städa hade för betydelse och riktade barnens uppmärksamhet till det material dem hade valt. I den situerade lärandemiljön genomfördes en dialog med de äldre barnen, där pedagogerna riktade sin uppmärksamhet och stöttningar till att det äldre barnen utvidgade nya kunskaper och gynnade lärandet.

Detta kan även kopplas till Dysthe (2003, s. 172) och Säljö (2014, s. 123) där forskarna skriver att pedagogerna ska bidra med stöttning (Scaffolding) och vägleda barnen in i

språkutvecklingen där deras kreativitetsförmåga används med pedagogens hjälp i de situationer barnen behöver stöd. Säljö (2014, s.123) tolkar scaffolding och menar att begreppet hjälper till att utforma och strukturera problemet som barnen har, detta görs genom att ta barnens uppmärksamhet på det som pedagogen kan börja med för att kunna försätta med lärandet hos barnet samt hur detta ska uppnås. Det som sker mellan parterna kallas kommunikativa stöttor som innebär scaffolding. Denna kopplas till observationen som gjordes efter sångsamlingen där det fanns olika stationer med olika material. Vi anser att begreppet Språket som grundläggande i läroprocesserna fanns med under hela observationen som ägde rum efter sångsamlingen. Barnen fick där välja aktivitet utifrån de olika stationer pedagogerna hade skapat. Barnen sinsemellan samt med pedagogernas stöd skapade en språklig kommunikation emellan dem i de olika aktiviteter barnen valde att göra. Barnen tog tillvara möjligheten till att lära varandra och av varandra om hur språket kan varieras och användas beroende på situationen de befinner sig i. Exempelvis hade barnen som målade på en stort papper med pedagogen en annan dialog än de barnen som satt med en pedagog på gräset och läste boken. De samtalade om bokens innehåll medan de andra samtalade om ett helt annat ämne och där fanns det mer barn. Aktiviteterna skapade olika kommunikationer som var bundna till det barnen gjorde här och nu och där det sociala samspelet erbjöd möjligheten för barnen att utöka sin verbala förmåga.

Scaffolding av pedagogerna till barnen inträffade även innan barnen började sjunga i sångsamlingen. Pedagogerna hade valt artefakter anpassade till sångsamlingen som hade som temat "Städdag". Lärandet gynnades inom ämnet miljö och där barnen fick lära sig nya begrepp om miljön, alltså pedagogen använde ordet städa för att utveckla problemet vidare till att barnen skulle få kunskap om miljön. Ordet städa och miljö kopplades sedan samman i sångsamlingen där barnen sjöng sånger som benämnde dessa ord. De yngre barnen fick en annorlunda stöttning av pedagogerna. Pedagogernas stöttning till de yngre barnen genomfördes genom att de lyssnade på dialogen som pedagogerna hade med de äldre barnen, genom att de iakttog olika material som fanns i aktiviteten och när det sjöngs om dessa i sångsamlingen. Vi såg att både yngre och äldre barn fick stöttning från pedagogerna beroende på barnens förmåga, där de äldre barnen fick mer utmaning och de yngre barnen var mer passivt deltagande.

Bjar och Liberg (2010, s. 25) anser att de yngre barnen kan delta i aktiviteter som exempelvis en sångsamling men de klarar inte av att genomföra den självständigt. Barnen saknar kunskap och erfarenhet inom språkområdet. Däremot kan de tillsammans med andra som redan har erfarenhet, alltså till exempel ett barn som är kunnig av de som görs eller en pedagog som stöttar barnen och gör att barnen får större möjlighet till att klara av det. Det är därmed av stor betydelse att en vuxen/pedagog har en undervisningsroll i aktiviteten, detta för att vägleda barnen till att utvidga barnens kunskap och lärande. Distribuerat lärandet synliggjordes vid observation före sångsamlingen när de befann sig i det lilla rummet och dansade. Pedagogerna hade kunskapen och i en social integration distribuerade hon sina lärdomar om språket till barnen i grupp i det moment som benämns ovan. Barnen i gruppen delade med sig till varandra av sin språkliga förmåga med hjälp av dialog där musiken och dansen hade en viktig roll i barnens lärandeprocess.

Vi vill att pedagogerna ska tänka på att med pedagogens stöttning och entusiasm hade aktiviteten i städdag kunnat anpassas bättre och mer utmanande till de yngre barnen. Där kunde de yngre barnen utvecklat språket i ett socialt sammanhang där musiken spelade en stor roll i deras språkutveckling. Pedagogerna delade barnen oftast i grupper där de yngre barn var för sig och de äldre tillsammans. Ett förslag på detta är att barnen kan blandas oftare i olika

åldersgrupper, detta för att lära sig av varandra och där alla utmanas på olika nivå oavsett ålder. De äldre barnen fick mer utmanande aktiviteter i till exempel sångsamlingen. Alla barn fick i alla sångsamlingarna använda sig av klappningar till sångerna. Vid ett av dessa tillfällen fick de äldre barnen använda sig av klappningar för att lyssna och räkna hur många klappningar varje barns namn hade. Med hjälp av musiken och språket kunde de äldre barnen uttala sina namn vilket ledde till att barnens talförmåga utvecklades med hjälp av rytmik samt att lyssna på antalet stavelse i namnet. De yngre barnen var inte närvarande här och fick därmed inte vara en del av denna utveckling.

6.2 Möjligheter som ges flerspråkiga barn i språkutveckling

En möjlighet som kunde ha utvecklats flerspråkiga barns språkutveckling mer är att pedagogerna kunde ha använt barnets påvisade intresse för musikaliska instrumenten för att till exempel tilläga ny material i sångsamlingarna som till exempel maracas, piano, trumma etc. Vesterlund (2003, s. 67) ger tips på hur olika material kan placeras i rummet och göras till en del av sångsamlingen för att implementera dessa i lärandet. Vesterlund (2003) menar att instrument ska anskaffas i olika sammanhang med sångsamlingens genomförande. Vi menar att de kan ha en musiklåda med olika instrument i som barnen kan gå och titta i och leka med under hela dagen och inte bara under sångsamlingen. Pedagogerna har i detta fall rollen att visa för barnen hur de olika instrumenten ska användas. Detta gör att barnen lär känna instrumenten och känner sig bekväma i att använda dem i sångsamlingen och har utvecklat en kunskap om dess användning och betydelse av de olika ljud som senare används till att ha olika takter i musiken.

Utifrån det sociokulturella perspektivet ansåg vi att i det två stora sångsamlingen där båda avdelningarna var delaktiga behövdes ett begrepp som kan förmedla lärande och därmed ge möjligheter till flerspråkiga barns språkutveckling. Vi menar att alla typer av artefakter som kan hjälpa eller ge stöd till att mediera barnens språkutveckling (Dysthe, 2003, s. 45).

Vilka är dessa artefakter och miljön som i en pedagogisk verksamhet skapar möjligheter för barnens lärandeprocess inom språket med musik som redskap? Utifrån vår tolkning innebär detta att antingen personer eller olika typer av redskap till exempel gitarren som pedagogerna använde i både de stora samlingarna. Gitarren var ett läromedel där den används för att mediera kunskaper inom språket från pedagogerna till barnen. Dahlbäck (2011, s. 65) skriver att för att detta ska ske och musiken ska användas som en metod för lärandet krävs det att pedagogerna använder sig av musikaliska material (artefakter), i den aktiviteten som utförs och att pedagogerna samt barnen skapar ett socialt samspel med varandra där språket används omgående. Förnyade material i sångsamlingarna kunde ha erbjudit barnen nya möjligheter i språkutvecklingen och gjort sångsamlingen med nytt material mer intressant, spännande och skapat nya fantasier. Då alla barnen i verksamheten där både yngre och äldre barn ingick i samma lärandemiljö kunde de ha lärt sig av varandras kunskaper i att till exempel spela olika instrument. De kunde lyssnat på dess olika ljud och i dialog och med användning av kroppen utvecklat flerspråkiga barns språk med musik.

Gymnastikdagen präglades av *distribuerat lärande*. Begreppet innebär att lärdomar är distribuerade i en social integration som sker mellan människor i en grupp. Dessa människor bär på kunskap där alla är nödvändiga för att kunna få en helhets förståelse, lärandet är socialt uppdelat inom människorna (Dysthe, 2003, s. 44). Vi tolkar detta som att perspektiv utgår ifrån att lärande och utveckling sker i en miljö där både pedagoger och barn skapar möjlighet till lärande med hjälp av interaktion och stöttningar, vilket i detta fall gynnar barnens språkliga utveckling. När det var gymnastikdag blev barnen indelade i mindre grupper då

aktiviteten skulle äga rum. Dessa små grupper med barn i blandade åldrar skapade en trygg miljö i barnens lärande med musik som metod. Detta var en stor möjlighet för barnen att i grupp, tillsammans i olika åldrar med musik, samspel, interaktion och kroppen utveckla språket verbalt och förnya sina språkkunskaper. Pedagogerna i den genomförda aktiviteten gav barnen stora möjligheter att utveckla sig såväl enskilt som i grupp. Pedagogerna tänkte igenom och planerade lärandet i en lugnare miljö där alla barn involverades.

Vi tyckte att det var viktigt att pedagogerna informerade och därmed hade ett tydligt språk, både på svenska och barnens modersmål samt att de använde teckenspråk med de barnen som endast förstod det, för att informera barngruppen om den nästkommande aktiviteten. Det anser vi var en möjlighet som bidrog i *sångstund ett* till flerspråkiga barns språkutveckling. I *sångstund ett* kan det läsas om hur pedagogerna använde teckenspråk och barnens modersmål för att barnen ska förstå frågornas sammanhang, som pedagogerna ställde till dem om låtens innehåll och vilken låt barnen ville sjunga. Händelse kopplas till Abrahamsson (2009, s.14) som skriver om begreppet andraspråk.

Författaren menar att det måste finnas ett förstaspråk som definieras som modersmålet. Första språket hjälper till och gör inläringen av andraspråket lättare. Personalen på Blomman behärskade majoriteten av barnens modersmål såsom arabiska, bosniska, polska och engelska. Verksamhetens huvudsakliga språk är svenskan. Pedagogerna använde sig av både barnens modersmål och svenskan för att i visa situationer kommunicera med barnen. Modersmålet användes för att utveckla svenskan hos de barnen som hade svårt och behövde extra stöd för att förstå och göra sina val hörda i sångsamlingen. På så sätt fick barnen möjligheten till att i sångsamlingen med hjälp av pedagogerna främja flerspråkighet i sin språkutveckling. Detta skedde genom samspel och kommunikation, där pedagogerna använde musik som ett redskap för att utveckla barns språkliga förmåga. I ovan nämnda situation utgår vi ifrån att det i det sociala samspelet gavs form till ett sociokulturellt perspektiv som är essentiellt i denna studie. Sociokulturellt perspektiv är lärandet i samspel i miljön och de personer som ingår i denna miljö. Individerna i *sångstund ett* och *två* lärde sig i miljön som barnen och pedagogerna var delaktiga i. Barnens reaktion, dialogen med pedagogerna, den verbala kommunikation och sångerna utvecklade barnen med hänsyn till ett sociokulturellt perspektiv.

6.3 Lek, musik, ett samspel

På *Reflektionsdagen* skapade pedagogen en gemensam lekstund med de äldre barnen, detta kallades för ”*Stol leken*”. I leken var pedagogen delaktig med barnen. Det var barnen som gjorde leken och pedagogen var delaktig genom att ge instruktioner, sjunga och spela gitarr. Gitarren var ett redskap som var betydelsefullt i leken, där musiken och dialogen mellan parterna skapade ett samspel mellan musiken, leken och språket. Pedagogen gjorde att musiken och leken skapade en roligt och lärorikt moment för barnens språkutveckling där barnens kreativa förmåga tillvaratogs. Vid den aktiviteten hade musikstunden stor betydelse för alla barns delaktighet i leken. Pedagogen spelade gitarr och sjöng samtidigt som barnen sprang runt stolarna och var medvetna om att när ljudet från gitarren avslutades skulle de hitta en stol att sitta på. Under denna process hade barnen en dialog med varandra både med de barnen som fanns med i cirkeln samt det barnet som hade förlorat och var utanför cirkeln som vakter. Dysthe (2003, s. 43) benämner att det är viktigt med interaktion där olika lärandemiljöer möts och detta är avgörande både för vad som är lärandeobjekt och hur det sker (socialt lärandet). Vi observerade att i ”*stol leken*” involverades både den äldre barngruppen och pedagogen med lek, sång, musik samt samspel i ett gemensamt socialt samspel där lärande och utveckling skedde. Pedagogen hade som lärandeobjekt barnens uttal av olika ord som barnen hade erfarenhet av och att de skulle förstå samt utveckla betydelsen av ordena. Vid ett

tillfälle i leken benämner ett av barnen att leken blir svårare och svårare för varje stol som tas bort. Pedagogerna frågade vad han menar med det och lyssnade på barn förklaring samt involverade alla barn i dialogen. Eriksen Hagtvat (2004, s. 36) anser att den bästa metoden att ge barnen betydelsefulla upplevelser och erfarenheter i konkreta situationer kan bidra till ett resultat i inläringen hos barnen till exempel av språkutvecklingen i leken, där musik används. Pedagogerna fanns med och var delaktiga i barnens lek. Eriksen Hagtvat (2004) menar med detta att antingen kan pedagogerna vara med i själva leken eller förhålla sig vid sidan om och finnas där för att ställa stöttande frågor till barnen om leken, och med detta uppmuntra barnen till att fortsätta och utveckla leken till en annan nivå.

Vygotskij (2001, s. 38) skriver att den språkliga förmågan kan präglas och utvecklas i en samspelande atmosfär som både pedagogerna och barnen skapar till exempel i leken. Detta bidrar till att pedagog och barn skapar en språklig dialog i den atmosfären personerna befinner sig i och därmed utvecklas språket. Pedagogerna bidrog till den lekvänliga atmosfären där han valde att delta genom att spela gitarr och sjunga. Han såg möjligheten till att i denna ställning kunde barnen på ett roligt sätt utveckla sitt språk och utvidga sin talförmåga med hjälp av olika artefakter och där miljön hade stort påverkan i barnens trivsel och för deras lärande.

I en sociokulturell teori finns det inom språket värderingar och hållningar som gör att vi blir placerade i olika kulturella och historiska traditioner. Den språkliga kommunikation som människor skapar emellan varandra påverkar både oss själva och de andra runt om oss, i denna stund skapar vi möjlighet till att lära oss hur språket används i olika situationer. Författaren skriver att människorna använder språket för att förstå och tänka för sin egen del och för att förmedla sina tankar och kunna förstå varandra. Vi anser att i de flesta av sångsamlingarna och leken betonades användningen av flerspråkiga barns språk. Kommunikation och det sociala samspelet erbjuder möjlighet till att barnen med en verbal språkförmåga kan förmedla sina tankar med barngruppen samt pedagogerna och på detta sätt förstå varandra för att kunna lära sig (Dysthe, 2003, s. 47-48). Vid andra observationer tillkom CD-spelare som spelade upp sångerna samtidigt som barnen dansade till. Barnen dansade samtidigt som de hörde orden som sjöngs i låten där barnen på egen hand sjöng låtarna med varandra i en samspelande atmosfär. Eftersom barnen i det lilla rummet var av olika åldrar kunde de barn som hade utvecklat sin språkliga förmåga dela med sig av sina kunskaper i dansleken till de andra barnen som låg längre bak i sin språkutveckling. Sångstund ett – två, dansleken, städdag sångsamling bidrog till att barnen fick prova på hur språket kan användas i olika sammanhang beroende på det ämne som det pratas om i aktiviteten.

7 Slutdiskussion

Språkutveckling i förskolan är liksom under fortsatta skolgången mycket viktig, i synnerhet för barn med andra modersmål än svenska. Denna studie har analyserat musikens betydelse för språkutveckling på två avdelningar och frågan är hur flerspråkiga barns språkutveckling utmanas av pedagogerna i och kring en musiksamling. Härmed kommer våra forskningsfrågor besvaras.

1. Hur utmanas flerspråkiga barns språkutveckling i en musiksamling av pedagogerna?
2. Vad ger miljön och material för möjligheter samt hinder för barns språkutveckling vid en samling?
3. På vilket sätt ger pedagogen stöttningar till barngruppen där alla blir delaktiga i samlingen?

Pedagogens roll, stimulans och stöttningar för flerspråkiga barn

Observationerna visade att förskolan använde musiken som en metod för barnens språkutveckling. Vi kan konstatera att förskolan behöver utvecklas mer när det gäller att använda musik i sångsamlingarna för att göra alla barn delaktiga och se till varje barns behov av att utveckla språket i sångsamlingsaktiviteten. Vi blev vid observationerna uppmärksammade på att det oftast i sångsamlingar var de äldre barnen som fick mest utmaning. Ett råd som vi vill ge till pedagogerna är att planera aktiviteter där även de yngre barnen kan delta mer än vad de gör idag. Pedagogerna kan stimulera både de äldre barnen och yngre samt uppmuntra barnen till att så småningom hamna i en zon där de kan klara av att utföra sångsamlingen på egen hand, på så sätt stöttar pedagogen barnens utvecklingszon.

Det är därmed av stor betydelse att en vuxen/pedagog har en undervisningsroll i aktiviteten, detta för att vägleda barnen till att utvidga barnens kunskap och lärande (Bjar och Liberg, 2010, s. 24).

Skolinspektionens (2010, s. 6-7) undersökning inom förskolan och skolan handlade om kvaliteten i förskolan och pedagogernas arbetssätt med att erbjuda flerspråkiga barn bra förutsättningar i språkutvecklingen. Denna rapport visade att i många av de granskade förskolor hade pedagogerna brister i sin professionella roll som utbildade pedagoger och tog inte tillvara på barnens behov. Enligt Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund (2001) finns det yrkesetiska principer som förskolläraren bör ha hänsyn till i sitt arbete för att kunna vara professionell i sin roll i den pedagogiska verksamheten.

I linje med detta kan sägas att pedagogerna på förskolan inte tog tillvara på de yngre barnens behov, erfarenheter och intressen i observationen när hela barngruppen var inblandad, därmed finns det en utvecklingspotential hos pedagogerna i fråga om deras professionella roll. Observationerna som kopplas till det resonemang som benämns ovan är från de observationer som utfördes vid sångsamlingen på städdagen och sångstunden. Vid dessa situationer var det de äldre barn som fick all uppmärksamhet av pedagogerna, barnen talade med pedagogerna, lärde sig nya ord, uttal av dem, hörde på ljudet i olika bokstäver som sjöngs i låten, fick utmaningen och stimulans att klappa händerna till varje barns namn, hörde och hade utvecklat rövarspråket. Pedagogernas professionella roll glömdes bort vid många av sångsamlingarna när hela barngruppen fanns med och där de yngre barnen fick för få lärandesituationer och endast iakttog. Härmed lade vi märke till att pedagog inte tog i begreppet situerat lärande som Dysthe (2003) skriver om i beaktande. Situering lärandet innebär att lärandet hos barnen är beroende av att barnen använder och erbjuds en social och fysisk omgivning som skapar lärandet hos barnen. Barnen är beroende av situationer på förskolan vid denna gångna

sångsamling för att de yngre barnen kunde i samspel i en social och fysik miljö lära sig och utveckla sig (ibid.:42).

Kultti (2012, s. 39) beskriver hur alla barn ska ha rätt till utveckling och lärande samt att alla ska känna sig sedda. Detta förekommer även i Lpfö 98/10 där det skrivs att förskolan ska erbjuda alla barn rättigheten att utveckla sin kunskap och förskaffa sig erfarenheter enligt Skolverket (2010) och Barnkonvention (2009). Vi är medvetna om att pedagogerna hade planerat sångsamlingar som var för avancerade för de yngre barnen, där de fick ingen utmaning och stimulans till att delta i dialog samtal. Pedagogerna kunde ha använt sångstunderna till att göra de yngre barnen mer delaktiga, till exempel kunde de ha olika instrument som de kunde ha spelat med alla barn, de yngre barnen kunde ha lyssnat på dialogen som pedagogerna hade med de äldre barnen. De yngre barnen kunde ha utvecklat sitt språk med de äldre barnens kunnande i språket. Johansson (2003, s. 48) menar att när pedagogen möter barnen utifrån barnens egna villkor ger pedagogen möjlighet till barnen att få en insikt i det barnen upplever, barnens behov och individualitet tas tillvara av pedagogen. Barnens perspektiv ska tas tillvara av pedagogen i exempelvis de aktiviteter som planeras i verksamheten.

Vidare menar vi att när pedagogen till exempel genomför sångsamlingen ska det ske utifrån barnens intresse. Detta kopplas även ihop med Johansson (2003, s. 48) där författaren skriver att pedagogernas roll är att kompromissa med barnen i en sångsamling, på detta sätt påvisar pedagogen en förståelse för barn och därmed kommer barns perspektiv synliggöras. Johanssons resonemang synliggjordes i pilotundersökningen, där sångsamlingen blev mer utmanade och inspirerande för flerspråkiga barns språkutveckling av pedagogerna. Det var inte endast pedagogerna som genomförde sångsamlingen genom att ge instruktionen till barnen utan barnen skapade sångsamlingen med instrument de själva valt, till exempel hade barnen en instrumentlåda med varierande musikinstrument samt köksmaterial som användes för att spela upp olika ljud. Pedagogerna i pilotundersökningen använde vid samlingen barnens intresse för olika instrument och sånger och kompromissade samt planerade en aktivitet där alla barn fick utmaning i flerspråkiga barns språkutveckling. Blomman och Roten pedagoger kunde ha planerat en aktivitet med de yngre barn som hade en sammankoppling till det de hade hört i sångsamlingen med de äldre barnen. Hade pedagogerna gjort detta hade de tagit hänsyn till alla barns rätt till utveckling och lärande där de yngre flerspråkiga barnen kunde ha känt sig sedda i alla sångsamlingar och inte enbart när de var indelade i åldersanpassade grupper.

Musik och språk i en medierande kontext

Kultti (2010, s. 77) anser att barnen ska få möjlighet till att utveckla sin språkliga kompetens och att detta skall grundläggas så tidigt som möjligt i barns utveckling. Därför är det av stor vikt att förskolan börjar lägga tidigt stort fokus på flerspråkig barns språkutveckling. Inom det sociokulturella perspektivet sker lärandet i ett socialt sammanhang exempelvis mellan de äldre och yngre barnen. De yngre och äldre barnen uppvisade i vår studie stort intresse för musiken och med dem blev lärandet hos alla barn roligare, vilket stärker att musiken i förskolan kunde ha använts mer och att musikens betydelse i förskolan bör stärkas för barnens språkutveckling. Vi anser genom att ha tagit del av tidigare forskning och de gjorda observationerna att när musiken kopplas in i samlingen gör musiken det möjligt för barn och pedagoger att uppleva och använda alla sina sinnen för att göra språkutvecklingen synlig, härmed kunde pedagogerna skapa en trygghetszon för alla barn i den sociala kontexten. Detta kan även sättas samman med Jederlund (2011, s. 13) och Kultti (2010, s. 77) som skriver att musiken främjar och gör att barnen kan uppleva genom att använda hela kroppen och använda

alla sina sinnen för att skapa ett socialt lärande. Därför är det av stor vikt att förskolan börjar lägga tidigt stort fokus på flerspråkig barns språkutveckling; barn och pedagoger kan använda musiken för att barnen ska uppleva och använda alla sina sinnen för att göra språkutvecklingen synlig.

Jederlund (2011, s. 13) skriver att musiken främjar och gör att barnen kan uppleva genom att använda hela kroppen och använda alla sina sinnen för att skapa ett socialt lärande. I en av de genomförda observationerna använde sig pedagogen av sina händer för att teckna huvudpersonen i sången, barnen visste att det var tecken för "*lilla snigel*", de började därefter sjunga om *lilla snigel*. Här främjades musikens betydelse i förskolan där barnen med hjälp av sin kropp och användningen av sina sinnen gjorde språkutvecklingen möjlig med pedagogens stöttning (scaffoldning). Kultti (2012, s. 35) hänvisar till (Rogoff, 1990,2003) att ickeverbal och verbal kommunikation är betydelsefulla för barnens delaktighet och pedagogernas stöttningar (scaffolding) i barnets lärande process.

Eriksen Hagtvét (2004, s. 99) menar att miljö spelar stor roll för språkutveckling. Miljön och det sociala samspelet i den omgivning som förskolan och pedagogerna erbjuder barnen är utifrån tidigare forskning viktig för barnens språkanvändning som gör att språkutveckling sker. Dahlbäck (2011, s. 46) menar att barns språkutveckling finns i det yttre språket där omgivningen och barnens interaktion i sociala sammanhang är viktiga faktorer för att språket ska utvecklas. För att språkutveckling ska ske måste barnen kunna använda sitt talspråk. Talspråket utvecklas enskild hos barnet där omgivningen spelar stort roll. Vi ansåg att talspråket kunde synliggöras mer och användas vid situationer där barnen enskilt utförde en lek eller en aktivitet där de bestämde över sin egen användning av talspråket.

Eriksen Hagtvét (2004, s. 118) menar att det finns många situationer där vi kan få barn i samspel med pedagogerna via dialogsamtal eller i sångsamling för att gynna språkutvecklingen. Detta kan även kopplas till Kultti (2012, s. 30) där forskaren skriver att pedagogerna ska bidra med stöttning (Scaffolding) och vägleda barnen in i språkutvecklingen där deras kreativitetsförmåga används utan att pedagogen styr detta. Därför valde vi i vår studie att observera barngruppen 20 minuter före och efter sångsamlingen. Vi fokuserade på barnens användning av talspråket vid den fria leken och fria aktiviteter som barnen enskilt producerade i grupper. Detta framkom att pedagogerna kunde göra en tydligare koppling utifrån barnens användning av exempelvis ord vid aktiviteterna före för att i sångsamlingen och aktiviteten efter utmana barnen till att använda de orden fast till en mer utvecklande nivå. Detta kopplas samman med distribuerat lärandet. Sångsamlingarna framträder i vår studie som något isolerade från övriga verksamheten – här finns en stor potential att låta språket i musiksamlingarna få en roll mer generellt.

I analysen av observationerna blev det att pedagogerna endast vid enskilt tillfälle använde sig av att göra sammankopplingar mellan de tre observerande momenten och därmed kopplade pedagogerna inte samman lärandet mellan aktiviteterna. Vid den sista observationen var den enda aktiviteten som pedagogerna förknippade och utmanade barnen utifrån sångsamlingen. I aktiviteten efter sångsamlingen där barnen fick måla med olika material och läsa utvecklades alla barns talspråk, förståelse för olika ord som förekom i sångsamlingen och målningen. Barnen samtalade i grupp med varandra, delade med sig av tankar och utveckling där miljö, fantasin och kreativiteten togs tillvara och utvecklade alla barns språk. Härmed synliggjordes sociokulturella perspektiv som studien utgå ifrån. Eftersom barnen befann sig i samma miljö och kunde utmana flerspråkiga barns språkutveckling genom att barnen hade variation med olika material. Pramling Samuelsson (2006, s. 31) skriver att för att förnya barnens kunskap

behövs det att barnen upplever variation, se mer komplexa sammanhang, urskiljer mönster och i samspelet samt kommunikation med sin omgivning utveckla sin språklighet.

Miljöns betydelse i barns utveckling och lärande

Resultaten av analysen visade att flerspråkighet uppstår genom interaktion mellan barnen och är miljöberoende, detta betyder att barns inläring är beroende av hur miljö och artefakter samt stöttningar från pedagogen erbjuder flerspråkiga barn språkutveckling. Förskolan hade en god miljö både inne och ute där pedagogerna utnyttjade dessa miljöer till barnens språkutveckling. Miljön måste därmed användas av pedagogerna på ett sådant sätt att det ger barnen utmaningar i sitt lärande. Abrahamsson (2009, s. 189-190) benämner metoden IRF-metoden som på engelska kallas för *initiative, response och follow – up*. Han skriver att det är läraren som skapar och tar initiativet till att införa en dialog med barnen, barnen ger respons tillbaka och pedagogen följer upp barnens respons.

I utemiljön när det var ”*städdag*” hade pedagogerna gjort en lärande rik sångaktivitet utifrån rätt val av artefakter, däremot tappade pedagogen som styrde aktiviteten miljöns betydelse i denna situation. Han använde sig av IRF-metoden och ställde frågor till barnen som pedagogen var medveten om vad han ville få för svar på från barnen. Abrahamsson (2009) kritiserar denna metod och skriver att de flesta gångerna är pedagogen medveten om vad han/hon vill få fram för svar, det blir en väl planerad aktivitet där det inte ges utrymme till spontanitet. Barnens delaktighet utgörs och avgränsas till det pedagogen vill få svar på. Pedagogen styrde utifrån sin vilja hela aktiviteten och barnen fick ingen möjlighet att uttrycka sin spontanitet vilket hade medverkat till barnens språkutveckling.

Innemiljön på förskolan var inbjudande och alla rum användes vid alla de observationer vi utförde vid olika tillfällen. Atmosfären på blomman genomsyrades av att det var en avdelning där barnens flerspråkighet togs tillvara för att använda barnens modersmål till inläringen av svenska språket. Pedagogerna använde barnens modersmål för att utifrån det lära barnen svenska vid vissa situationer som sångsamlingen. Kultti (2012, s. 15) tar upp vikten av flerspråkighet i förskolan med hänsyn till att barn befinner sig idag i ett mångkulturellt och globaliserat samhälle. Hon menar att förskolan är en del av samhället där det finns olika etniciteter, nationaliteter och språk. Verksamheten framhävde alla barns nationaliteter och olika språk genom att ha bilder på varje barns flagga klistrade på vägen vid ingången till samlingsrummet där det skrevs varje barns språk och barnens bild med på varje barns tillhörande land.

I (Skolverket, 2011, s. 8) skrivs att varje barns undervisning ska anpassas utifrån varje barns behov och förutsättningar. Barnets bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper ska användas för att barnens fortsatta lärande och kunskapsutveckling ska ske. På Roten såg det annorlunda ut och här användes aldrig barnens modersmål för att barnen som inte kunde svenska språket skulle bli sedda eller göra sig förstådda vid sångsamlingarna. Abrahamsson (2009, s. 14) definierar begreppet andraspråk såsom att detta är ett språk som personen behärskar, alltså måste det finnas ett förstaspråk som definieras som modersmålet. Första språket hjälper till och gör inläringen för andraspråket lättare. Pedagogerna på Roten såg inte möjligheten till att barnens behärskning av första språket kunde användas för att i förskolan för utvecklingen av barnens andraspråk som var svenskan. Däremot var båda avdelningarna medvetna om att teckenspråk var en viktigt och lärorikt medel för att barnens språkutveckling skulle utvecklas och att genom att kommunicera med teckenspråk kunde barnen som hade svårt med språket göra sig förstådda och visste om vad till exempel sången som sjöngs handlade om. Detta stimulerar och uppmuntrar barnen till att så småningom hamna i en zon

där de kan klara av att utföra sångsamlingen på egen hand, på så sätt stöttar pedagogen barnens utvecklingszon (Bjar & Liberg, 2010, s. 25). Vi anser att det som är mest relevant inom den proximala utvecklingszonen är kunskaperna som barnen har sen tidigare och att dessa används för att hjälpa till att utvidgas med hjälp av en kompetent person. Barnen behärskar sitt modersmål och några av pedagogerna har samma modersmål som barnen behärskar. Pedagogerna använde sig av sina kunskaper inom barnens modersmål för att barnens fortsatta lärande och kunskapsutveckling ska ske inom utvecklande av det svenska språket.

Material på Roten och Blomman fanns placerade i barnens nivå och anpassade till barnens ålder, med detta menas att till exempel böcker, klossar och tågbanor fanns i barnens höjd. Barnen kunde själva gå och plocka det de ville leka med. Färgpennor, papper och kulor fanns på en hög hylla där barnen inte kunde nå dem själva på grund av risken att sådant material kan vara skadligt för de yngre barnen.

Fyra rum fanns på avdelningen, där det ingår två stora rum samt två små delade rum. I varje rum fanns det en del material anpassade till varje rums yta. Barnen gick och tog samt lekte med det de ville. Vi ansåg att för att dessa material skulle användas som ett lärandeobjekt behövdes pedagogernas stöttning och att de använder dessa mer frekvent i till exempel sångsamlingar. Vid pilotundersökningen kan läsas om hur pedagogerna använder barnens köksleksaker till instrument som barnen spelade på vid sångsamlingen, härmed blir leksakerna ett lärandeverktyg. Pedagogerna på Roten och Blomman kunde haft mer variation på sina valda musikinstrument till sångsamlingen och inte endast gitarr, till exempel vid städdagens sångsamling kunde de ha använt burkar, plastpåsar, pinnar och dylikt som instrument vilket hade gett barnen möjligheten att göra olika ljud till sångerna som sjöngs.

Fortsatt forskning

I studien framkommer det att barnen behöver utmanas mer, speciellt de yngre barnen i musiksamlingarna. Här behövs mer forskning, kanske aktionsforskning tillsammans med pedagoger. Vi skulle vilja forska vidare inom hur olika förskolor och förskoleklasser använder sig av musik i olika ämnen för att främja barnens utveckling. Vi skulle vilja se om det är någon skillnad i musikanvändningen beroende på om forskningen görs i en förskola eller i en förskoleklass. Det hade varit intressant att utforska likheter och skillnader mellan en förskola som är musikinspirerad och jobbar endast utifrån musiken och en förskola som inte har en musikprofil.

Relevans för läraryrket

I början av studien hade vi en hypotes om att musik kan anses vara ett bra redskap då musiken kunde bidra till barnens språkutveckling där barnens fantasi och kreativitet främjades samt skapade lärande hos flerspråkiga barns språk. Tanken har stärkts i resultaten av vår undersökning. Musik skapar stora möjligheter för barnen att utveckla sitt ordförråd vid olika situationer i förskolan. Dock finns det stora utvecklingspotentialer. Barnen sjunger och övar sitt uttal av orden, sången hjälper barnen att på ett roligare sätt bygga upp meningar. Barnen kan i musiken använda både sin hörsel och sitt uttal av olika ord för att använda rytm och språkmelodi i sin språkutveckling. I musiken kan det verbala språket användas men också det icke verbala språket. De barn som inte har utvecklat sitt verbala språk kan med det icke verbala språket (teckenspråk) vara delaktiga i sångerna och utveckla sig. Vår studie redovisar hur alla aktiviteter som innehåller musik kan användas för att flerspråkiga barn ska utveckla sig inom språket. Med denna inblick i musiksamlingens roll för flerspråkiga barn, finns stora möjligheter att diskutera vidare på förskolor hur sång och språk kan stärka språkutvecklingen än mer medvetet.

Slutord

Vi är lyckliga över vårt val att skriva om musik som en metod i flerspråkliga barns språkutveckling. Studiens resultat påvisar än en gång viktigheten i att använda musiken som ett läromedel i en mångkulturell förskola. Undersökningens resultat bidrar förhoppningsvis till att flera förskolor och pedagoger använder sig mer av musik som en metod för lärande hos barnen. Vi vill ge inspiration till varje pedagog att i sin roll som professionell pedagog se vikten av användningen av musiken i förskolan och ta fram varje pedagogs musikaliska förmåga. Uppsatsen har skapat och gett oss många synvinklar om hur musiken bör användas för att utnyttjas i barnens språkutveckling. Dessutom har vi fått inblick i hur vetenskapligt arbete kan genomföras.

Vi vill avsluta denna studie med att framhålla vikten av att pedagogerna ska våga använda sig av miljö och artefakter tillsammans med musiken för att skapa en lärande atmosfär. Pedagogerna ska våga sätta ihop alla dessa pusselbitar för att verksamheten ska bli en pedagogisk verksamhet. Barnen ska inte kunna alla sånger utantill och inte sjunga perfekt, vikten ska istället läggas på att i en social atmosfär med pedagogens medverkan och alla barns integration göra sångsamlingen lärorik.

8 Referenslista

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Bjar, L & Liberg, C. (2010). Språk i sammanhang. I L. Bjar, L. & Liberg, C. (red.), *Barn utvecklar sitt språk* (s. 17-27) Lund: Studentlitteratur.
- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Björklund, C. (2008). *Bland bollar och klossar: matematik för de yngsta i förskolan*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Dahlbäck, K. (2011). *Musik och språk i samverkan: en aktionsforskningsstudie i åk 1 [Elektronisk resurs]*. Licentiatavhandling Göteborg: Göteborgs universitet, 2011. Göteborg.
- Dysthe, Olga (Red). (2003). *Dialog, samspel och lärande*. (red). Studentlitteratur. Lund.
- Eriksen Hagtvet, B. (2004) *Del 1 Språkstimulering tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och kultur.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (4., [rev.] uppl.) Stockholm: Norstedts juridik.
- Jederlund, U. (2011). *Musik och språk: ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling och lärande*. (2., [omarb. och utök.] uppl.) Stockholm: Liber.
- Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan [Elektronisk resurs]: villkor för deltagande och lärande*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2012. Göteborg.
- Lindvert, H. & Minten, E. (2012). *Promemoria om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet*. Stockholm: Skolverket.
- Olofsson, Britta (2010). *Meningsfull samling i förskolan*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund: perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Sjöberg, R. (2014). *Bedömningsars bräcklighet. Empiriska studier av lärares uppsatsbedömningar*. (Avhandlingsmanus u.a.). Göteborg.
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Vesterlund, M. (2003) *Musikspråka i förskolan. Med musik, rytmik och rörelse*. Stockholm: Runa Förlag.
- Vygotskij, L.S. (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos.
- Vygotskij, L.S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Elektronisk källa

- Björklid, P. (2005). *Lärande och fysisk miljö: en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Hämtade 2015-05-16, från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1827>

- Johansson, E. (2003) Att närma sig barns perspektiv, forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige*, årg. 8 nr.1-2 s.42-57: ISSN 1401-6788 Hämtade 2015-05-16, från http://www.ped.gu.se/pedfo/pdf-filer/johansson_e.pdf
- K, Scott. L (2004) Early Childhood Brain Development and Elementary Music Curricula: Are They in Tune? *General Music Today* Fall 2004 vol. 18 no. 1 20-27 Hämtade 2015-05-16, från <http://gmt.sagepub.com.ezproxy.ub.gu.se/content/18/1/20>
- Lindvert, Jessica., & Minten, Eva (2012). *Promemoria om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet*. Stockholm: Skolverket. Hämtade 2015-05-16 från, http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.186370!/Menu/article/attachment/Vetenskaplig_grundPM_Skolverket.pdf
- Läraryrkesförbundet och Lärarnas riksförbund (2001) *Här är de yrkesetiska principer som Läraryrkesförbundet och Lärarnas riksförbund antog tillsammans*. Hämtad 2015-05-16, från <http://www.larareyrkesetik.se/web/yrkesetik.nsf/doc/005324D7?opendocument>
- Rövarspråket. (2015, 9 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2015-05-16, från <http://sv.wikipedia.org/wiki/Rövarspråket>
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data: methods for analyzing talk, text and interaction*. (3., [updated.] ed.) London: SAGE. Hämtad 2015-05-23, från: <https://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=uooz4p82sDgC&oi=fnd&pg=PP1&dq=Silverman+interaction.#v=onepage&q=Silverman%20interaction.&f=false>
- Skolinspektionen (2010). *Språk- och kunskapsutveckling [Elektronisk resurs]: för barn och elever med annat modersmål än svenska*. Stockholm: Skolinspektionen. Hämtade 2015-05-16, från: <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/sprak-kunskapsutveckling/kvalgr-sprakutv-slutrapport.pdf?epslanguage=sv>
- Skolverket. (2010). *Läroplanen för förskolan. Lpfö98. Reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket. Hämtad från <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtade 2015-05-16, från http://lincs.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

Muntlig källa

Observationer från 2015-04-16 t o m 2015-04-22

9 Bilagor

Bilaga 1 Observationsschema

- Planering av aktiviteten
(Syftet - Vad, Hur, Varför)
- Händelseförlopp
(Vad händer i aktiviteten? Sång, musik)
- Språkutvecklande begrepp
(Vilka ord används i sångsamlingen)
- Vilka metoder används i samlingen
(Material/artefakter och miljön)
- Barnens delaktighet
Hur reagerar barnen?
Hur delaktiga är barnen?
- Pedagogens förhållningssätt till barnen i sångsamlingen.
(individnivå, gruppnivå, barnperspektiv)
- Allmänna händelser
(20 minuter före aktiviteten och 20 minuter efter aktiviteten)
Möjligheter och hinder för barnens språkutveckling (försätter barnen att sjunga/samtala om sångsamlingen?)

Bilaga 2

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete på förskollära-/grundlära­r­pro­gram­met vid Göteborgs universitet

Vi är studenter som utbildar oss till förskollärare vid Göteborgs universitet. Vi skall nu skriva vårt examensarbete som motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart 2015-05-25. Syftet med detta arbete är att vi vill undersöka barns språkutveckling genom att använda musik som ett redskap i en samling på en mångkulturell förskola. Vi kommer att lägga fokus på att undersöka huruvida musik gynnar eller missgynnar barnens språkutveckling. Dessa observationer kommer utföras då barnen har samling. För att utföra vår forskning kommer vi även observera hur material och miljö kan främja eller hindra språket. Detta ska vi göra genom att observera barngruppen 20 minuter innan och 20 minuter efter själva samlingsaktiviteten. Vi har fokuserat på en huvud forskningsfråga sedan har vi lagt till tre följdfrågor som ingår i forskningsfrågan.

Hur utmanas flerspråkiga barns språkutveckling i en musiksamling av pedagogerna?

1. Vilken betydelse har musiken i förskolans värld av språkutveckling?
2. Vad ger miljön och material för möjligheter samt hinder för barns språkutveckling vid en samling?
3. På vilket sätt ger pedagogen stöttningar till barngruppen där alla blir delaktiga i samlingen?

För att kunna besvara dessa frågor tänker vi samla in material genom observation i barngruppen på förskolan. På er förskola kommer undersökningen att genomföras under perioden 2015-04-16, 2015-04-22

Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den observation som ingår i vårt examensarbete. Vi kommer att föra fältanteckningar och alltså inte filma samlingen. Alla barn kommer att garanteras konfidentialitet. De förskolor som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad vi behöver från er är att ni som barnets vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med barnet tillbaka till förskolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i rutan nedan om ni ger ert tillstånd:

Som vårdnadshavare **ger jag tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Datum .....

.....
vårdnadshavares underskrift/er, barnets/elevens namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser eller telefonnummer:
Med vänliga hälsningar

Hamdiya Kadir
Tel: 073971117 – guskadiha@student.gu.se

Yilaini Pettersson
Tel: 0735030057 - guspetyi@student.gu.se

Handledare för undersökningen är
Robert Sjöberg
Tel: 0707518603 - robert.sjoberg@ped.gu.se

Kursansvariga lärare:
Nils Hammarén & Anne Kultti (förskolläraryrket); Björn Haglund
(Grundläraryrket, inriktning fritidshem)
e-mail: Nils.hammaren@gu.se; anne.kultti@ped.gu.se; Bjorn.haglund@ped.gu.se